

MusiKaleht

G. Reindoff. 1935

No. 1 Jaanuar 1937

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.

Böläu, Rita, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Genz, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.

Hellat-Lemba, L., konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.

Karjus, A., cellokunstnik, E. V. Tallinna Konservatooriumi õpetaja.

Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Vismari 26—7.

Kottisen, Margareta, klaveriõpetus, Pikkjalg 6—4.

Lemba, Viktor, klaveriõpetaja, Liivalaia 98—22, kõnet. ½9—½10 e. l.

Lipand, Ella, laulja, hääleseadja, Raudtee tn. 42—10.

Redlich, Arvid, klaverisolist, saatja, tunnid, Pikk 31—2.

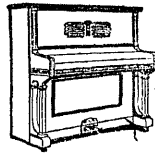
Tamm, Aino, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7.

Vaks, Julius, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

Järv, Ida, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Nõmme-Hiiu, Kõie tn. 12/33, tel. 522-72.

Klaveritööstus

K. Saar

S. Juhkentali 10-a.

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid,

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitused muusikatundjailt.

**Raadios õpetatavad
isamaalised laulud:**

1. „Valik kodumaa laule“, hind 25 senti.
2. J. Aavik: „Kasva, kodu“, hind 30 senti.

Pääladu Eesti Lauljate Liidus.

Muusikamuseum:

Müüriavahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

MUSIKALEHT

1937. XIV AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	2.25
Välismaale	4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	1.—
Teistele	1.15
Välismaale	2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Rahvuslikkus ja muusika — A. Karindi.
Rahvusliku kunsti põhiolomusest — E. Thode.
Marsi mängimisest puhkpillikooriga — H. Lindjärv.
Eesti muusika arengulugu — J. Aavik.
R. Kulli mälestusi — R. K.
H. Schüts'i muljeid välism. — R. K.
30-a. kutselise teatri kuldmedallimehi orkestrante — V. Leemets.
Märt Ruubel 60-aastane.
D. Orgussaar 50-aastane.
Uuemad muusikakirjandust: J. Aaviku „Kasva, kodu“ — V. Leemets.
Ooper ja kontserdid — Ed. Visnapuu j. t.
Soome lehtede arvustusi eesti helitööde kontserdi kohta Viiburis.
XI üldlaulupeo teateid.
Meeskooride elu.
Mitmesugust, illustratsioone.

muusikaleht

A. Karindi

Rahvuslikkus ja muusika

Määravateks teguriteks rahvuse temperament ning helilooja individuaalsus

Praegusel ajal räägitakse ja kirjutatakse palju rahvuslikkusest ja tehakse peagu terves maailmas rahvusküsimustest kardinaalseid küsimusi. Kõik mis sünnib majandus-, poliitika- või ka kultuurelus, liigub rahvuse tähe all. Sünnib rahvaste sisemine ja väline kristalliseerumine kõikjal. Sel teel ilmub päevavalgele paljugi kultuuriväärtusi, mis latentsel kujul püsinud aastasadu ja iga rahvus lisab üldistesse kultuurisalvedesse omalt poolt väärtusi, mis ainult oma rahvuse piirides leidnud küllaldast pinda kujunemiseks ja kristalliseerimiseks.

Eriti on märgata väikerahvaste juures nende omapärase kultuuri jõudsat arenemist ja õitsele puhkemist pärast sõja-aastatel, kus neil avanes võimalus iseseisvaks eluks ja võõras surve ning mõjutused oma teravuse kaotasid. Nii on ka meie kultuuriline elu just iseseisvuse-aastail sammunud hoogsat tõusuteed: on tekkinud meie oma majandus, arenenud meie oma kunst ja kirjandus, küündides enneolematute kõrgusteni ning viljeldakse meie rahva elu ja minevikuga seoses olevaid teaduslikke ja kultuurilisi probleeme.

Kõigi nende nähetega kooskõlas on liikunud meil ja mujal — laias maailmas ka muusika, abstraktseima kunsti areng, suundudes ikka enam rahvuslikkuse pinnale. otsides neid sisemisi väärtusi, mis peituvad rahva hinge sügavustes ja kasutades ikka sagedamini rahvaloomingu aineid materjalina kunstiliste tulemuste saavutamiseks. Sellepärast on üsna huvitav jäl-

gida rahvusliku muusika liikumist ja nende võtmaluste kompleksi, mille pinnal see liikumine toimub.

Euroopa muusikas ilmuvad rahvuslikud tujud juba paari möödunud sajandi keskel, esialgu küll ainult arglikult, mõne rahvaviisi kasutamise näol üksikute heliloojate toodangus, kusjuures nim. viisid painutati üldise loomingu stiili reeglite järele. Muusika areng keskaja kontrapunktilis-poliifoonilistest koolidest alates, kuni klassitsismantilise koolini, sisaldab küll väga vähe puhtrahvusliku muusika tunnuseid, pigemini kaldub universaalsusse, kuigi ka siin vilksatab mõni rahva muusikast võrsunud meloodia, või ka üksik motiiv. Alates aga läinud sajandi teisest poolest siirdub arengu suund seda hoogsamalt rahvuslikkuse pinnale.

Nüüdsest pääle ei piirduta enam üksikute rahvaviiside kasutamisega helitööde meloodilise pildi kujundamisel, vaid tungitakse enam rahvaviisi ja muusika sisusse ja iseloomu, leitudes sellele ka sobivat harmoonilist liikumist. Selle liikumise tagajärjena tekivad n-n. rahvuslikud koolid ja sellest alates võime kõnelda skandinaavia, vene, saksa jne. muusikast. Nii omandab rahvusmuusika, vastavalt seda kandva rahvuse temperamentile ja tema rahvaviisi iidse materjali omapärale, ka omapärase värvingu harmoonilise ja meloodilise liikumise poolest. Ilmuvad päevakorradele ka puht etnograafilised teosed — rahvaviiside mitmekesised üm-

bertöötused. Sellest sigines muusikasse mitmekesisust ja värskust ning mitmel rahvusl hakkas võrsuma rahvusliku heliloomingu stiili.

Hiljem, kosmopoliitiliste voolude kerkimisel rahvaste mõtteviisi pinnale ning selle mõjul poliitilise ja kultuurilise elu arengule, tekib ka muusikas uusi voolu, mis kalduvad äärmisse universaalsusse (ultramodernism). See aga ei ole leidnud senini üldist hääkskiitu ega tunnustust ja on jäänud ikkagi üksikute heliloojate ja gruppide enam teaduslikuks eriharrastuseks, et anda teed ikka tugevamini üleskerkivatele rahvuslikkudele tungidele.

Milline on siis rahvuslik muusika ja millised on need tegurid, mille komponendina kujuneb rahvuslik muusika? Kas rahvaviiside etnograafiline materjal — kasutatuna heliloomingus, — või peitub küsimuse tuum laiemal alusel?

Inimeste põlisest kalduvusest oma rõõmu ja muret ning muid meeoleu nüansse väljendada laulus ja muusikas on rahvastel, vastavalt nende kujutlusvõimele, muusikalisele maitsele ning fantaasia ja tundeelu erkusele, välja kujunenud mitmesugused rahvaviisid. Need omavad mitmesugustel rahvasel mitmesuguse ning erilise meloodilise ja rütmilise struktuuri ning ka meeoleolise laadi.

Muidugi ei saa konstateerida rahvaviisis absoluutselt rahvuslikku ja absoluutselt omapärast, kuna nende tekkimisel sagedasti on kaasteguriteks olnud naaber rahvastega kui ka avaramast rahvusvahelisest läbikäimisest tingitud mõjutused. Sellepärast võime ka näit. eesti rahvaviisides sagedasti leida mitmesuguseid elemente võõrsilt, naaber rahvastelt ja eriti katoliku kirikumuusika mõju oma kiriklike heliliikidega, mis moodustasid enamiku meie rahvaviiside meloodilise aluse. Sellepärast ei saa ka absoluutse kindlusega rahvaviiside etnograafilist materjali võtta rahvusliku muusika omapärasuse ainsa kujundajana ja tunnuseks. Kuid iga rahvus oma temperamendi kohaselt kujundab ka võõrsilt laenatud elementidest ja ideedest midagi omapärast, mispärast rahvaviis, kui niisugune, ikkagi tähtsaks tegurina esineb rah-

vusliku muusika kujunemisel. Nii kasutavad paljud heliloojad hää eduga rahvaviiside etnograafilist materjali oma loomingu alusena, saavutades sellega õige omapäraseid ja kõrgelt hinnatavaid tulemusi rahvusliku heliloomingu alal. (Meil Mart Saare teoste enamik!).

Paljudel juhtudel kujuneb rahvusliku heliendi tekkimisel tähtsaks momendiks rütmiline liikumine, mis omane teatud rahva iseloomule ja peegeldub rahvaviisi rütmilises struktuuris. Nii on näiteks üldiselt tuntud n. n. ungari-rütm oma teravalt sümpooneeritud liikumisega. Ka meie rahvaviisis leidub rütmilisi sümptomeid, mis omapärase värskusega (skandeeriv rütm!) tänuulikuks aineks osutuvad rahvusliku heliloomingu stiili arendamisel ja kujunemisel.

Edasi esineb vägagi olulise tegurina harmooniline liikumine. Õigupoolest ei dikteeeri küll ükski rahvaviis tema mitmehäälsel käsitlusest, kuna ta oma algkujus on peagu kõigil rahvastel ühehäälselt käsitletav. Mõnede rahvaste juures leiame mitmehäälsuse algeid tertsis, sekstis, või koguini kvindis ja kvardis laulmise näol, ja torupilli lugusid saatis alati püsiv bass orelpunktina.

Kui praegusel ajal juttu võib olla teatud rahvuse muusika omapärasest harmoonilisest liikumisest, siis on see kahtlemata tingitud igas meloodias iseenesest leiduvatest harmoonilistest sümptomest. Nii esineb ka rahvaviisis teatud tunnuseid, mille järele neile on võimalik leitud sobivat omapärast harmoonilist liikumist.

Eesti rahvaviisidele tarvitavamaks on osutunud kirikhelistikel põhjend harmooniline liikumine, mispärast ka mõned rahvusliku joone pooldajad ainult selle järele, kas üks või teine helilooja kasutab niisugust harmoonilist liikumist (minooris loomulik dominant jne.) neid liigitavad rahvuslikeks ja mitte-rahvuslikeks.

Absoluutse šablooni väljakujunemine ja tarvitamise nõue harmoonilise liikumise alal on aga igal juhul mõttetu ja oleks ühtlasi ka pidurdavaks teguriks heliloojate individuaalsete väärtuste avaldamisel. Ei tohi ju kunstis olla midagi šabloonilist,

Eug. d'Albert'i oop. „Madalik“; stseen esimesest vaatusesest.

misparast ka harmooniline liikumine vabas loomingus jääb edaspidigi heliloojate individuaalse vaimse palge peegelduseks. Oleneb täiel määral heliloojate rahvustunde ja maitse tugevusest, kuivõrd nad suudavad leida omapärast rahvuslikku harmoonilist liikumist oma loomingus.

Heliloojate isiklikust maitsest ning teatud rahvusesse kuuluvusest tingituna esineb rahvusliku muusika kujunemisel neljanda tegurina loomingu üldrahvuslik meeleolu ja koloriit, mis peegeldub niihästi meloodilise liikumise omapäras, kui ka rütmilises ja harmoonilises värskuses. Vaadeldes rahvamuusika arengut sellelt seisukohalt, võib konstateerida, et siin pääsevad kõige vabamalt ja mitmekülgsemalt mõjule teatud rahvusest võrsunud heliloojate individuaalsed omadused ja võivad leida asjatundlikku hindamist.

Iga rahva liikmele on omane teatud vaimlise liikumise suund ja omapärane meeleolude skaala, mis peegeldub ka vastavast rahvusest võrsunud heliloojate

loomingus, kuigi selles ei ole kasutatud rahvaviisi ega ka rahvaviisi omapärast võrsunud rütmilisi ja harmoonilisi liikumisi. Nii on näiteks põhjamaade rahvuslikus loomingus üldiselt valdavas ülekaalus raskepärased, sünged meeleolud ja tume üldkoloriit, kuna lõunamaade päikesepaistet ja selgust peegeldub lõunamaalaste rahvuslikus meeleolus ja loomingus. Selles suhtes sulavad aga rahvaste piirjooned suuremateks üksusteks kokku ja tekkivad mõisted, mis omased suurematele rahvaste kompleksidele ja milliste liikumise suund on sihitud ka väljapoole oma rahvuse piire — universaalsuse sihisi.

Selles mõttes võime ka ultramodernses heliloomingus leida teatud kokupuuteid rahvusliku heliloomingu sugemetega. Ka siin võime leida ja tunda rahvaste loomingus omapäraseid jooni koloriidis kui ka meeleolus ja ka siin leiame momente, mis pretendeerivad loomingu rahvuslikule päritolule. Stravinski loomingus võib kindlasti tunda venelase mahlakust ja

Hindemith'i loomingu sakslase teoretiseerivat kuivust ning meigi Heino Eller tõestab oma loomingu eestlase rahvuslikku tusedust.

Nii näeme, et rahvuslik muusika võrsub õige mitmekesistelt pindadelt ja selle kujunemine on tingitud mitmeist tegureist, kusjuures pääülesanded langevad nii rahva viiside etnograafilisele materjalile, neis leiduvatele rütmilistele ja harmoonilistele liikumistele, kuid ka rahvuse omapärasest tingitud meeoleolu liikumisele ja koloriidi omapärale.

Selles suunas ja üldeuroopaliku muusikalise arenguga sammu pidades on arenenud ka väikerahvaste muusika, mille hulgas väärihõltsel ja küllalt silmapaistval tasemel seismas võime näha ka meie oma, eesti rahvusliku heliloomingu liikumist. Ei saa nõuda, ega ka ette kujutada, et väike rahvas, nagu seda oleme meie, võiks enda keskelt lühikese aja jooksul kasvatada geeniusi, kelle looming universaalsuse sihis oleks suunaandjaks ja teerajajaks. Selles suhtes ongi mõeldav ja arusaadav meie loomingu tegevuse suund ja tung sissepoole ja omapära otsingule. Kui vastavad saavutised kätte võidetud ja aegade jooksul meie omapärase loomingu stiil välja kujunenud, siis võib julgesti väita, et ka meie oma rahvuslik muusika lisab suuri väärtusi tsiviliseeritud rahvaste muusikakultuurilistesse varandusse.

Mõeldes rahvusliku muusika probleemidele, kergib küsimus selle levikuruumi ja levikuvõimaluste suhtes. See küsimus on eriti akuutne väikerahvaste loomingu alal ja meie ei saa silmi kinni pigistada mõnegi raske probleemi ees. Ei ole mõeldav, et kõik rahvusliku muusika saavutised pääsevad tarvitusele laiemas ulatuses, pääsevad niiueldada üldisele rahvusvahelisele muusikaturule, nagu seda endastmõistetavusega sündis klassilis-romantilise ajajärgu toodangu paremikuga. Kui löi midagi Mozart või Beethoven, leidis see ka varsti kirjastaja ning levis rahvuse piire arvestamata kogu Euroopas ja mujal tsiviliseeritud maailmas. Tolleaegne muusika

jäi, tõsi küll, ainult teatud eliitringide harastuseks — leidis kandepinda aadli ja kodanluse poolt.

Et aga nüüdsel ajal ka muusikalise loomingu paremiku suhtes, eriti väikerahvastel, levikul raskusi tekib (vaatamata sellele, et praegune muusika kandepind hoopis laiemas ulatuses on võtnud rahvaste tsiviliseerumise ja demokratiseerumise tagajärjel), on tingitud kõigepäält sellest, et rahvusgruppide kujunemisega kaasaskäiva nähtena on ilmunud palju suurem loomingu ala viljeldajate arv, nii et ka valmvate teoste arv on kasvanud mitmekordseks. Ja kuigi praegusel ajal muusika levikuruum on avardunud terve rahva ulatusele, on siiski märgata teatud üleproduktiooni muusikalise loomingu alal ja suurem osa rahvuslikust produktioonist peab selleks alatist võitlust pidama, et kandepinda leida muusikaliselt kitsal „siseturul“.

Klassilis-romantilisel ajastul leidis ka arvukas hulk muusikamätsene, vürstide ja aadlikkude näol, kelle perekonna traditsioonide hulka juba kuulus ka kuulsate heliloojate loomingu toetamine ja selle leviku soodustamine. Praegusel demokraatlikul ajajärgul peab aga muusika levikut kandma kogu rahvas, kellel ei ole selliseid traditsioonilisi kohustusi. Selle tõttu on ka „siseturg“ muusikaliselt kitsas. Ja kuna rahvaste vaba läbikäimist on takistamas majanduslikud ja riiklikud piirid, siis paratamatult on väikerahvaste loomingu surutud rahvusriikluse kitsastesse raamidesse ja uuema heliloomingu toodang peab leidma endale tarvitatjaskonda enamasti ainult oma rahvuse piirides, kuna laialdasema leviku teele ette astuvad sellega seoses olevad majanduslikud raskused, mille ületamiseks väikerahvastel sagedasti puuduvad ainellised jõud.

Ei või väita, et nimetatud olukordade eksisteerimine mõjuks rahvusliku muusika arenemisele kahjustavalt, kuigi väikerahvaste omapärase loomingu levimisele laiemas ulatuses see on kahtlemata takistuseks.

Rahvusliku kunsti põhiolemusest

Kunst on rahva iseloomu väljendus

Vahenditumalt ja mitmekesisemalt kui üheski teises tegevuses avaldub ühe rahva vaim ja iseloom kunstis; sest kogu ta hingeliste elamuste selgelt tajutava väljenduse-na on kunst ühtlasi kõige arusaadavam ja mitmekülgsem tunnistus rahva arusaamade kohta jumalikest, inimlikest ja looduslikest asjust.

*

Kui kunstiajaloolised uurimused üldse on mingit tõtt avastanud, siis seda eriti just väites, et kunst on rahva iseloomu väljendus, olgu see iseloom enam või vähem kindlakskujunenud, tugevamalt või nõrgemalt arenenud, vabam või vähem iseseisev, seisiku kunstiline väljendusvõime kõrgemal või madalamal arenguastmel, avaldugu kas terve loomisvõime aegadel rahva

iseloomu tugevad küljed, või murtud loomisvõime ajajärkudel selle nõrkused.

Sellele päättõigale allub teine, mis talle vastu ei räägi, aga teda lähemalt piiritleb: ühe rahva kunsti mõjutamine teise rahva kunsti poolt. Ka nood, kes selles märkavad vaid midagi omavolilist ja kes seda tahaksid pidada igal juhul hukutavaks, asuksid vastollu ajaloo õpetustega... Küsimuse otsustamisel, kas võõrmõju on kasulik või kurjast, tuleb meil teravalt eraldada mitu võimalust.

Esiteks, võime piiri tõmmata võõra vara iseseisva kasutamise ja selle orjaliku matkimise vahel: ainult siis, kui üks rahvas teise rahva saavutusi paneb teenima oma tundeid, on laenud otstarbekad, muidu oleksid nad lausa kahjulikud. Esimesel puhul ka-

Mis puutub meie — eesti muusika — levimisruumi, siis peab vältma, et see on äärmiselt kitsas ja ei võimalda meie omaloomingu väärtuslikuma osa levimist küllaldasel määral. Peab kahjuks tunnistama ka, et meie muusika tarvitajaskond ei ole ikka veel küllalt küps meie omaloomingu paremiku mõistmiseks. On ju alati muusikakultuuri kõrgemad saavutused kaugel ees käinud üldise maitse arenemisest, kuid meie maitset on rahvusliku muusika suhtes aastakümnete jooksul juhitud õigest suunast vastupidises sihis. Nii on mitmeti rahva maitse labastamise ja rahvuslikkuse mõistest eemaldamiseks kaasa aidanud kestvad ja arvukad mõjud saksa muusikakultuuri väheütlevailt aladelt.

Oleme pidanud sagedasti jälgima rahvusmuusika suursaavutuste ettekannete puhul vähest kõlapinda kuulajaskonnas, millest mõnelt poolt järeldusi tehes on väidetud konfliktit olemasolu loomingu ja selle tarvitajaskonna vahel. On väidetud, et loomingu on läinud ebatervet, elust eemalduvat rada ja on kergitatud nõue eluläheduse järele kunstis. Selle juures ei ole kahjuks analüüsitud meie hällloomingu suunda ja saavutusi põh-

jalikkusega, millist järelduste tegemiseks säärasel kujul oleks tarvis.

On püütud isegi muusikalist loomingu suunata mingisugusele „eluläheduse“ teele igasuguste premeerimiste ja muude selliste soodustuste abil. Kuid julgen väita, et 1) meie muusikalise loomingu arenemistee suund omas sügavas olemuses on kahtlemata õige, ja 2) et kuna meil viimastel aegadel ikka enam ja enam rõhutatakse rahvusliku loomingu arendamise ideed, ja kogu kultuurpoliitiline tegevus on suunatud rahvussihtide taotlemisele, siis on loota, et tulevikus meil oma muusika omapärane võlu leiab teed ka meie oma inimeste hingele lähemale, rikastades meie tundeelu, õilistades ja peenendades meie kultuurilise elu avaldusi, millega isenesest peaks ära langema praegune „eluläheduse“ nõue, mis on tingitud ainult arusaamise puudumisest!

Ja loodetavasti saabub ka aeg, kus meie oma muusikalise loomingu paremiku oskame enam mõista ja hinnata kui melle hingeliselt kaugelseisvaid „lööklaule“ ja muud muusikalist „importkaupa“ ning nende mõjul tekkivat „eluläheduse“ epigonismi muusikalise loomingu vähetõutavatelt aladelt.

Foto Parikas.

Eug. d'Albert'i oop. „Madalik“; stseen kolmandast vaatusest.

sutaks innukalt võimas tung oma vähem-arenenud võimete tõstmiseks enam-edasijõudnud kunsti poolt pakutavaid õpetusi, nagu seda alati näeme rahvaste noorusajajärgul, kuid ka igalpool sääl, kus ühisel kultuurilisel tõusengul ning lähedasel omavahelisel kokkupuutumisel üks pool teisest jõuab ette. Sellevastu on võõrmõjutus kahjutoov, kui rahvas, loomisjõu kahanedes või raugedes, ilma taheta ning väsinult satub kunsti alal sõltuvusse teisest rahvast ja vähenõudlikult lepib palja laenuvõtmisega, millele ei järgne mitte loov töötlus, vaid mudeli mannetu moonutus, tähendades iseloomunõrka lahthüülemist oma minast.

Teiseks võib eritleda võõrmõjude omistamises ka eriaidmeid. Sellelt seisukohalt vaadatuna on olemas mõjutamise kasu- või kahjuküsimus sellest, kas võõras kunstiline vaateala sobib või ei ole ühendatav laenuvalmi poole laadiga, — missugune asjaolu otsustatakse terve rahvaliku vaimu poolt vaistlikult, kuna nõder ning haiglane üldse ei taipagi märgata sellise vaimutoidu mürgisust.

Kolmandaks tuleb arvesse võtta eeskju kvaliteet, kuna pikema jututa selgub, et õppehimulisele kasuks tulla võivad üksnes ehtsad ja silmapaistva väärtusega näited, kuna kunstilised liialdused ja väärarused, millised ta omaks võtaks ja — nagu see

teisiti ei saakski olla — koguni üle trum-pama hakkaks, teda viiks saatuslikult hukka.

Kuna seega on olemas kolm eri vaatekohta, mida igal üksikul juhul tuleks arvestada, on iga juhu arvustav hindamine üldiselt ikkagi suunatud vaid ühte punkti: rahva loomisvõime tugevusse või nõrkusse, sest see tugevus tähendab tervist, seega vastupidavust kõigele seedimatule ja mürgitavale... Mitte see aga pole tähtis, et hoidutakse vabana kõigist võõrmõjutustist ja et lükatakse tagasi, rahulolus endaga, igasugust õpetust, — vaid tarvis on evida loomisvõimet, mis ei tähenda muud kui seda, et tugevate muljete tõukel loodusest ja elust või vaimustavate ideede õhutusel tuntakse end sisimal tungil tõugatuna neid kujutama.

Ainult sellisel sisimal sunnil tõestub isikupärasus ning sellega ühtlasi rahvaomatus, ning iga üksik, kui tal vaid kunstnikuannet, suudab endas avastada oma rahvuse erivõimete ammendamatu allika, kui aga tões ja truuuses usaldab oma pärisloomust... Et rahva elus tulevad eritleda kunstiloovad ja loominguta ajajärgud, seda ei saa küllaltki toonitada. Nende kohta käibki sõltumatus või olenevuse karakteristika, nii võõraste eeskjuude kui ka oma rahva mineviku teoste suhtes. Veel enam:

H. Lindjävrv

Marsi mängimisest puhkpillikooriga

Puhkpillikoorida võistlematuks ja tähtsaimaks erialaks on marside mängimine, eriti liikumisel pidulikes või muus rongikäikude ja paraadidel.

Kuna see tegevusala on eriti viimasel ajal, kuid ka varemgi olnud, väga laialdane, siis poleks üleliigne ja huvitusetä jälgida selle eriala arengut ja taset meie asjaarmastajate juures, päämiselt maapillikooriges ning nende täehelpenakute ja praktiliste kogemuste põhjal avaldada arvamisi ja juhiseid sagedamini ilmnevate sisuliste ja tehniliste puuduste kõrvaldamiseks, veel enne kui pillikoorige astuvad juba oma marsihelidega rahvahulkade ette läheneval laulu ja mängu suurparaadil — XI üldlaulupeol.

Sääl, laulupeo hiigelrongikäigus, peab juba iga pillikoorige mängima ka marssi võimsalt ja mehiselt, ent muusikaliseltki viimistletult, nagu nõutakse kogu laulupeo kava sooritamist.

Kuid mitte ükski laulupeol, vaid alati tuleb marssi hästi mängida, sest marss on ju tegelikult igasuguste välispidustuste avamuusikaks, milline juba rongikäigus, s. o. peo algul esimese mulje avaldab publikule. Hoogsalt ja jõuliselt mängitud marss sisendab piduliku meeoleolu ja mõjub ergutavalt ning kaasakiskuvalt ka tuimemalegi päältkuulajale.

Viimane asjaolu ongi marsimängu tähtsamaid eesmärke rahvapidustustil, millega

tegelevad just maapillikoorige. Nemat peavad oma mänguga mõjuma ergutavalt rahvahulgale, nad peavad vaimustama, peletama ükskõiksust ning loidust ja tõmbama kõiki kaasa.

Kuid selleks nad peavad ka mängima energiliselt ja jõuliselt, rütmiliselt kindlalt ja täpselt, kusjuures pillide kooskõlaga peab olema ühtlane ja tasakaalustatud.

Need nõuded jätaavad maapillikooriges praegu veel küllaltki soovida, mis väga suurel määral on ka sellest tingitud, et neile kooridele sel alal siiani pole põhjalikke juhiseid antud ega ka erilist kontrolli teostatud. Laulupidude kavade ettevalmistusil antud juhised on aga niivõrd ajutised ja lühiajalised, et vaevalt püsivamat mõju avaldavad marssi mängutehnikale.

Sellepärast olgu järgnevais ridades antud lühike ülevaade eelkirjeldatud eriala kohta.

Analüüsides marssi kui muusikavormi, võime eraldada selles kolm algosa ja nimelt: pääviis (pääteem), saade ning nendega alati kaasaskäivad kontrapunktilised kõrvalviisid ja illustreeritud ning signaalisarnased saatemotiivid.

Kuna marssi rütmiliseks alusmüüriks on saade, õigemini — saateakordid, siis vaatleme seda osa esimesena.

Saateakorde mängivad ühelt poolt bassid (ka tromboonid ja mõnikord bariton)

ajalugu ei luba kahelda selle juures, et rahvas sugugi mitte alati sama õhinaga ei tegele õnnega kunsti mitmesugustel aladel, vaid võib tõestada (eriti õpetlikult kristliku kultuuri alal), et rahvas, otse mingisuguse saladusliku säädusepärasusega, teatavaid ajajärke valitsevate ideede ja vaimliste elevuste laadi mõõda ühel ajajärgul oma iseloomu väljendada püüab ja suudab päämiselt ning suurima menuga luules, teisel ajal aga kujutavais kunstes, kolmandal jälle muusikas. See tunnetus, mida seni vaevalt lähemalt on tähele pandud, evib suurt tähtsust, sest temata satutakse ohtu, teha vildakaid otsuseid kunstielu nähtuste (eriti kaasaja omade) kohta — neid üle- või allahinnates, või tuletades neist vale oletuseid vastava kultuuri kohta...

Sellistest kaalutlustest saavutame lõpuks järgmise põhjapaneva juhtmõtte: Kes tahab tabada ühe rahva kunsti iseloomu, peab enne kõike käsitlema selle tooteid ta suurimal loomisajajärgul, ja nimelt eriti ülem-

tippu tähistavaid geeniuste teoseid. Ainult niiviisi saadakse selget kujutlust sellest, mis on oluline, ja omandatakse mõõdupuu rahvapärast-ehtsa hindamiseks ka nende kunstiteoste juures, mis on loodud muudel, vähem viljakatel ajajärkudel. See oluline, see tuum on kunstiloomingu vaimuks ehk päris-hingeks, mitte aga teatav kindel iluideaal, teatav vormikeel, teatav kujutluse valdkond või tehnika — sest need kõik muutuvad ja vahelduvad üldiste vaimsete voolude ja arvamuste teisenedes. Vaid alles selles, mis mitmesugusel ümberkujundamisel püsides muutumata avaldub selle loomingu sisima jõuna — s. o. kunstivaistus endas, mille laad ja suund on tingitud rahva kogu iseloomustruktuurist — tunnetatakse rahva poolt sünnitatud kunsti põhiolemus.

Kirjutatud 1918. a. Henry Thode, kuulus saksa kunstiajaloolane (1857—1920).

ja suur trumm ning teiselt poolt aldid (ka metsasarved), II ja III tenor, väike trumm ja vahel ka tromboonid ning isegi kõik vähemad pillid (basside soolo puhul). See saatemäng peab olema esmajoones rütmiliselt kõikumatult kindel ja ühtlane, kusjuures eriti suur vastutus langeb suure trummi ja bassi mängijale. Kui need mängijad ei oma küllalt rütmitunnet kindla sammu pidamiseks ja sama sammuga kooskõlas oma pilli käsitamiseks, siis on kogu kooril äärmiselt raske rütmi hoida, mille tagajärjel marss kõlab ebakindlalt.

Mis puutub marsi noodikirja tõlgitsemisse, siis on saatemängu juures tegemist järgmiste tähtsaimate momentidega:

1. Rütmilise täpsuse ja kindluse kui ka hoogsuse saavutamiseks on tingimata vajaline, et nii bassid (ka teised bassidega koosmängivad pillid), samuti sekundeerivad kesk-hääled (aldid, tenorid) ja kõik teised, kui nad mängivad vastuhääli ehk n.-n. sekundat, mängiksid oma akordnoodid võimalikult lühidalt ja teravalt, sõnaga — võimalikult stakaato, et mitte mõjuda rütmile venitavalt ja tagasikiskuvalt.

Näide 1.

Kirjutatud:

Mängida:

2. Näites nr. 2 avaldatud ja vastuhääletes (sekundas) väga sageli esinev võte nõuab pääle ptk. 1 kirjeldatud stakaato-mänguviisi veel järgmist: marsile suurema hoo ja inertsi andmiseks ei või 1/4-nootide grupp pääle pausi sisse astuda takti matemaatilisel täpse jaotuse põhjal, vaid eelolevat pausi tuleb sellest jaotusest pikemalt kinni pidada, mille järele kaheksandikud astuvad sisse peagu eellõõgina takti kolmandal lõõgil. Seega grupp pääseb nagu paisu tagant valla, ja tegelik praktika on näidanud, et sellega saavutatakse rütmiliselt palju suuremat hoogu kui mängides takti täpse jaotuse järele. Näites nr. 2 on kujutatud piltlikult eelkirjeldatud võtte tarvitamist, kuid selle õigeks kätteõppimiseks tuleb igal mängijal ise katsetada ja isiklikult tunda nende kahe mänguviisi juures selgesti ilmnevat vahet.

Näide 2.

Kirjutatud:

Mängida:

Selliseid võtteid tuleb aga ka pääviisideski väga sageli ette, kuna nad eriti mõjule pääsevad siis, kui neid mängivad trompetid ja tromboonid soolona üleminekul ühelt marsi osalt teisele (käänutaktides, voltades), trio alguses jne.

Pääviis võib olla marsis väga mitmesugune, kuid üldiselt võiks seda liigitada kolme eritüüpi: 1. pääviis, milline koosneb lühikest, hoogsast motiividest ja mängitakse päämiselt kornetite ja klarnetite poolt (näit. marsi „Vanad sõbrad“ ning teiste C. Teike ja H. Blankenburg'i stiilis marside I osa); 2. pääviis, milline koosneb rahulikumast, bel-canto iseloomuga laulvast meloodiast (enamasti legaato) ja mängitakse tavaliselt baritoni, I tenori ja klarnetite poolt, kusjuures kordamisel sageli kaasa mängivad ka kornetid (näit. C. Teike ja H. Blankenburg. marside trio I osa) ja 3. pääviis, milline koosneb raskeist ja võimsast motiividest ning mängitakse basside ja tromboonide (vahel ka baritoni) poolt kas forte või ka fortissimo (C. Teike ja H. Bl. marsside II osa).

Kõik need pääviisi liigid võivad esineda väga mitmesuguseis kombinatsioones ja järjestusis, kuid iseloomult nad säilitavad siiski eelkirjeldatud omapära ja nõuavad vastavat tõlgitust.

Vaatame lühidalt, kuidas.

Esimesena nimetatud juhul esinev pääviis nõuab lühikestes nootides tingimata stakaato-mängu ning sellega ühtlasi kergelt ja hoogsat rütmi. Siinjuures tuleb erilist tähelepanu juhtida punkteeritud nootide mängimisele, mille üldiseks ja tavaliseks nõudeks on, et punktiga pikendatud noot ei tohi olla ühelgi juhul pikemaks venitatud kui suhteliselt harilik punkteerimata ja stakaatona mängitav noot; punkti tõttu lühenenud noot aga tuleb omakord mängida täieliselt eellõõgina järgneva noodi sisse rütmite ravuse saavutamiseks.

Näide 3. „Porilaste marsi“ I osa (ka II ja III o.).

Kirjutatud (in C):

Mängida:

Sellevastu meloodilistes käikudes, kus esinevad samasugused punkteeritud noodid legaatooga, tuleb pikendatud noot rohkem välja pidada, kuna lühendatud noodi kohta

jäävad maksma eelnimetatud nõuded. Säärane legaato-käik nõuab fraasi algul ka veel tunduvat rõhutamist, et anda enam rütmikindlust ja hoogu.

Näide 4. J. Niksmann'i marsi „Eesti husaar“ I osa.

Kirjutatud (in B):

Mängida:

Säärase mänguviisi juures omab marss suure hoo ja liigub äärmise kergusega, kuna täpselt noodis kirjutatud kujul väljamängitult mõjub ta raskepäraselt ja kõlab nii-ütelda „toore jõuga edasirühkivalt“.

Motiivide ja fraaside lõpunoote, ka siis kui nad esinevad pidedena, ei tohi venitada, mille tulemusena järgneva motiivi algus eelmise asjata pikalt kinnipeetud lõpu tõttu ei suuda sisse astuda värskest ja elujõuliselt, kuna kõrv on veel eelmise heli või akordi mõju all (eriti forte-kohtadel). Pääle selle ei jatku sellisel juhul mängijal alati tarvili-

sel määral aega hingamiseks, mille tõttu ka sisseastuv motiiv võib hilineda, rikkudes sellega marsi rütmilist kindlust ja ühtlust. Üldiselt võetakse hingamiseks aega motiivide lõpunootide arvel, kuna järgnev motiiv peab sisse astuma täpselt, millele aga asjaarmastajate mängijate poolt seni palju pole pööratud tähelepanu. Nad mängivad kuni „hinge jätkub“ ja hingavad siis vaatamata momendi sobivusele. Seetõttu jäävad nii mõnedki tähtsad ja iseloomustavad soolokäigud mängimata.

Näide 5. * * * poola marss „Esimene brigaad“ I osa.

Kirjutatud (in B):

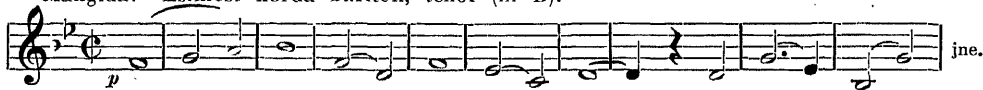
Mängida:

Teisena nimetatud pääviis kujutab enest enamasti voolavat meloodiat, mispärast see ka kontrastiks ja vahelduseks eelmisele elavaloomulisele pääviisile tuleb mängida täiesti seotult ja voolavalt. Päätähtsus seisab siin just baritoni, tenori ja klarneti ilusas, pehmes ja mahlakas kõlavärvis (tämb-ris), kuna rütmiliselt peab nimetama sama nõuet, mis avaldatud näite nr. 5 juures.

Näide 6. R. Ploomi marsi „Kodumaa kaitsjad“ trio I osa (ka C. Teike ja H. Bl. marsside trio I o.).

Mängida: Esimest korda bariton, tenor (in B).

Lõpul tenor, kornetid j. t.

Kolmandana kirjeldatud pääviisi, bassidel ja tromboonidel (ka baritonil) on oma iseloomult eranditult grandioosne ja mängitakse „f“ või „ff“. Et sellise viisi jõurikust ja mõju täiel määral esile tõsta, selleks peavad vastavad pillid hoolega hoiduma nootide venitamist taktis ettenähtud vältuseni, selle arvel kokkuhoitud jõu aga kasutama igale noodile tugeva rõhu andmiseks. Ka siin tuleb mängijail, eriti bassi-

Sagedasti aga korratakse see viis ka kornetitega (või trompetitega ja tromboonidega) eesmärgiga, seda muuta võimsamaks ja mõjuvamaks. Sel puhul on üldiselt soovitatav legaato ära jätta ja üksikuid noote eraldi rõhutada, neid taktis ettenähtud vältuseni lühemalt mängides, et mitte muuta rütmi ebakohaselt raskepäraseks ja venivaks.

mängijail, pidada silmas, et hingamiseks võetakse aega nootide lõpust ja et iga järgnev noot astuks sisse õigeaegselt. Kui bassid peaksid oma viisis noote täpselt ettenähtud vältuses välja mängima, siis lisandub puht füüsilisele väsimusele (bassid tarvitavad palju õhku) veel see halb asjaolu, et madalama registri noodid sulavad kokku ja kaotavad täieliselt vajalise rütmilise teravuse.

Näide 7. Ü. Topman'i „Marss nr. 1“ II osa (C. T. ja H. Bl. marsside II osa).

Kirjutatud (in C):

Mängida:

Kuna siinkirjeldatud juhul enamasti kogu ülejääv koori koosseis mängib vastuhääli (sekundat), siis tuleb eriti silmas pidada neid nõudeid, mis eespool vastuhäälte mängimise kohta avaldatud.

Kõrvalviisidest, mis esinevad iga marsi juures, tuleks esmajoones nimetada baritoni (vahel ka koos tenoriga) kontrapunktilist soolot, milline vastandina üheaegselt mängitava pääviisi erksale iseloomule ja rütmile omab voolava meloodia. Mänguviis on siin täiesti sarnane pääviiside teises löikes

kirjeldatule, kusjuures peab silmas pidama seda, et siin eriti on tarvis lasta valitseda baritoni ilusal kõlavärvil, milline iseäranis sobib legaato mängides. Crescendo ülespoole liikuvais käikudes ja dim. vastupidiselt suurendavad tublisti selle meloodia ilmekust.

Mida leidlikumalt selline sooloviis on üles ehitatud, seda enam aitab ta tõsta kogu marsi meeleolulist mõju (näit suurepärasemaid baritoni-soolosid esineb R. Herzer'i marsis „Elagu Heidecksburg!“).

Näide 8, eelnimetatud marsist, I osa kordamisel:

Kirjutatud (in C):

Mängida:

Eesti muusika arengulugu

Selline raamat ilmub peatselt E. L. Lüüdi kirjastusel A. Kasemetsa sulest.

Eesti kunstmuusika areng on ümmarguselt võttes juba 100 aastat vana. Ometi pole selle üle ilmunud senini täielikumat ülevaadet, mis ulatuslikumalt valgustaks selle tähtsa kultuuriloolise protsessi mitmesuguseid alasid ja tungiks lähemale üksikasjadele, nende kogunemist ja põhjusi uurides, üksikute alade käiku analüüsides. Sellepärast tunti asjaomastes ringkondades sellise raamatu järele juba ammu puudust. Nüüd võib aga rahuldusega nentida, et see puudus varsti kaob ja meie saame pildi, kuidas meie tähtis kultuuriala ja meie rahvale armsaks saanud kunstiala on piskesest seemmekesest kehvas mullas ja ebasoodsas olukorras süiski kasvanud ilusaks suureks viljapuuks, tänu huvile ja armastusele, mida ta meie rahva hingese on äratanud.

Teose autor on üle kümne aasta andmeid kogunud, ammutades ürikutest ning seni ilmunud üksikutest materjalidest.

Seda rikkalikku materjali läbi vaadates valmis temal paari aasta eest käsikiri. Kogu see toiming on nõudnud palju tööd, aega ja kannatlikku pingutust. Samuti on ka kirjastajal — Eesti Lauljate Liidul — olnud küllalt raskusi võita, enne kui saadi teose trükkimisele asuda. Nüüd võivad kõik lohutuda teadmise, et raamat on trükkis ja ilmub märtsi lõpuks. Seda vahepeälset aega võib kasutada selleks, et teostada eeltellimise käiku, mille kaudu selle kogulka ja väärtusliku teose omandamine on palju soodsam.

See raamat on peegel, millest võime vaadelda oma muusika arengukäiku, millest aga ammutame ka olevikus ja tulevikus kasulikke õpetusi oma muusikaelu arendamiseks ja juhtimiseks.

See raamat on ühtlasi kauniks muumendiks meie kunstmuusika saja-aastase arenemisjõrgu tähistamiseks. Sellepärast on käesolev Lauljate Liidu väljaanne teoretulnud ning teos soojalt soovitatav.

Juhan Aavik.

R. Kulli mälestusi endast ja teistest

R. KULL

„Estonias“ oma töötoas.

Ootan kuni proovide lõppemiseni „Estonias“ nende teenelist dirigenti Raimund Kulli, meie dirigentide silmapaistvat esindajat. Pika puiklemise päale on ta lõpuks nõus vestlema oma mälestuste vallast. Ta juhatab mind läbi paljude ruumide oma isiklikku töötuppa, kus veidi vajalist mõõblit ja klaveri sees. Siin võtab ta lau-laekast ja annab mulle lehitseda mahukaid köidetud kauste, kus lugemata hulgal temasse puutuvaid ajalehelõikeid, kontsertprogramme ja muid mälestisi — kõik vihikutesse korraldatud.

Kui küsisin, kuidas on temast kujunenud dirigent, arvab ta, et seda tuleks vist pikalt seletada, kaugemast minevikust päale, sest juba veerand sajandit dirigenditööd on seljataga ainuüksi „Estonias“. Algan pärimistega siis juba algusest.

„Kui noorelt hakkasite muusika vastu huvi tundma?“

„Olin 8-aastane, kui astusin 1890. a. Narva „Vladimirski“ muusikakooli. Õieti oli koolil ilmatupikk nimi, kuid hüüdsime lihtsalt nii. See oli seltskondlik asutus, umbes algkooli õppekavaga, kus juhatajaks sandarmi-polkovnik Kasintsev — suur muusikaharrastaja, kes mängis ise flööti ja muid instrumente. Õppus oli muidugi vene keeles, ainult piiblilugu emakeeles. Noodiõpetust andsid noorematele vanema klassi õpilased, kuid rohkem tuli ikka ise-uurida. Esimesena oli sääl kapelmeistriks sakslane Schmidt, kelle all õppimine oli rohkem kõrvakiilude andmine, sest me ei saanud aru saksa keelest. Hiljem tuli sakslane Ottersen, kes rääkis ka vene keelt, ja asi läks juba paremini.“

„Millist instrumenti õppisite tol korral?“

„Koolis algasin alt-trombooniga, mis alati on see kõige lihtsam. Siis jäin aga järsku rõugesse ja olin suuremas haige. Terveks saades keelas arst siiski puhkpilli õppimise ja nüüd anti mulle kätte suur trumm.“

„Ja kas leiti teid olevat küllalt andekas trummi jaoks?“ küsin naljapäraselt.

„Isegi nii, et võeti mind 1893. a. Peterburgi Akvaariumi aeda kaasa, kui meie orkester sinna suveks mängima palgati. Nii oli mul juba trummilõjana „tunnustus“ ja huvide kasvamisega alustasin nüüd paljude pillidega, nagu viiul, kontrabass, klarnet, bariton ja teised.“

„Kunas lõpetasite Narva muusikakooli?“

„Lõpetasin selle 1895. aastal, kuid jäin sinna õpetajana edasi, saades esimese palgana 1 rubla kuus. Üldse 1893. aastast päale, kuni siiani, s. t. juba 45 aastat, olen olnud vahetpidamata palgaline jõud, ükskõik kus.“

„Olite ju siis veel õige noor ja õppisite ise muidugi edasi?“

„Pärast muusikakooli lõpetamist viidi mind Narva linnakooli, „gorodskoisse“, nagu ütlesid narvakad. Sääl sain tasuta õpust. Samal ajal aga mängisin kaasa teater „Võitlejas“, kus olin juba poisiklutina suur tegelinski, tehes vaheaegadel muusikat, ka tantsupidudel jne. Kui Viira tuli oma trupiga Narva võõrusetendusele, mängisin tema juhatusel ja nii sain esimest korda eesti paremat lavakunsti näha. Suvel mängisime nüüd 1894—1899. a. järjekindlalt N.-Jõesuus, kus oma nime paviljoni seinasse lõigatuna veel hiljuti leidsin.“

Eug. d'Albert'i oop.

„Madalik“;

pilt esimesest vaatusest.

„Ja kuhu siirdusite järgneval aastal?“
 „Mängisin ikka samas orkestris, kuid juba Merikulas. See aasta (1900) oli mulle pöördelise tähendusega: siit algas õieti minu õppimaminek Peterburgi konservatooriumi, sest siit sain selleks tõuget.“

„Kas tohib selle kohta kuulda täpsemaid kaalutlusi — ja mis teid tol korral mõjutas?“

„No siin on küll kõige suuremad teened just Miina Härmal, kellele pean tänutundega mõtlema. Asi algas nii, et ühel päeval loen „Waldkapelle“ seinal kuulutatust Miina Häрма (tol korral Hermann'i) orel-

kontserdi kohta. Oli suur huvi temaga tutvavaks saada, sest olin temast palju kuulnud. Muuseas käis suur vaidlus lehtedes M. Häрма „Kalev ja Linda“ üle, kus meie toleaeagsed muusikasuured, dr. K. A. Hermann ja teised, löid kaasa. Vaieldi nimelt, kas see on oratoorium, või mitte. Ka mina tahtsin nüüd oma arvamist avaldada autorile endale. No, kontserdi lõpul tahtsin ta jutule saada, aga kus mina, väike mees, siis ligi pääsesin — tal oli säääl nii palju austatajaid ümber, et tuli loobuda. Kuid ta oli siiski vist minust kuulda saanud ja laskis mind ühel päeval mängul Kubaneki

kaudu, kes oli meie tookordne kapelmeister, kutsuda kontserdi vaheajal enda juure. Küsis siis, et kas ma ei tahaks Peterburgi konservatooriumi astuda, sääl olevat eesti poisse vaja. Ütlesin, et pole selleks raha. Käskis kirjutada Jaan Tammele, kes sääl oli juba õpetajaks. Nii tegingi, ja Tamm oli ka asjaga päri. Ma sain küll siis juba kuus 15 rubla palka, kuid pidin sellega emale abiks olema, ja see mõte tuli esialgu jätta.“

„Kas vanemad teid siis sugugi ei saanud aidata?“ küsin vahele.

„No sellest polnud juttugi, sest elasime väga vaeselt, proletaarlase kombel; isa oli tistler ja raiskas kogu oma teenistuse viina peäle, kuna ema pidi kõrvalt teenima pesutöödega.“

„Muuseas, te pole siis vist üldse vanematelt pärinud oma muusikaannet?“

„Arvan siiski, et see täiesti nii ei ole, sest kui kadunud isa ja ema veel Tartus elasid, käisid nad laulukoorides laulmas, ning ema laulis mulle vahel ette üht meelejäänud viisi, mis mu hilisemal uurimisel selgus: see oli mezzo-soprani partii ühest Bach'i kantaadist. Sellest järeldan, et emal pidi veidi muusikaannet olema.“

„Nii, ja kuidas jäi siis konservatooriumiga?“

„Seda mõtet ei tahtnud enam nii lihtsalt pääst visata. Ema oli mul väga usklik inimene ja tema läks selle üle siis õpetajalt nõu küsima. Õpetaja Pauker laskis mind nüüd enda juure kutsuda ja ütles: „Armas laps, see on uhkuse kurat, mis su sees räägib; sinu isa oli aus käsitöeline, käi tema jälgedes, siis saab sinust korralik koguduse liige ja su käsi käib hästi.“ — Ma ei lasknud end sellest veel heidutada, sest kaalusin nii, et tistleriks õppides läheb ikkagi oma 5 aastat. Läksin uuesti õpetaja juure, ning palusin, et ta mind Peterburki minekuks rahaga toetaks. Ta ütles kindlalt ära. Sel (1900. a.) sügisel sõitsin siiski. Ometi sama Pauker saatis nüüd iga kuu 3 rubla (üldse 25 rbl.) õppimiseks. Kui suvel koju tulles lauakirikusse läksin, meeldis see talle väga, ja kuuldes hääddest tagajärgedest, kiitis mind, et see olnud siiski hää mõte.“

„Kuidas läks nüüd Peterburgis?“

„Nojah, sääl aitas J. Tamm mind prof. Turner'i trombooniklassi, sest seda pilli oli neil orkestri jaoks veel vaja. Sain ka kohe Rubinstein'i stipendiumi peäle, ning õppimine läks kenasti...“

„...ja raskusteta kuni lõpetamiseni —“ lisan omalt poolt.

„Aga ei! Sääl see ongi, et ei läinud — vahejuhtumid ähvardasid asja täbaraks muuta.“

„No mis siis võis juhtuda?“ — mõtlen endamisi kõhklevalt, sest nii hakkaja mees nagu...“

„Sel on jälle oma väike cellugu: Ühel õppeaasta kevadel loen „Postimehest“, et Visusti vald otsib taga neid, kel vallamaksud võlgu. Näen ka enda nime nende hulgas. Ähvardus käis nii, et kes ära ei tasu, nendega käiakse ümber kui hulgustega. Üldse kuulsin nüüd esimest korda, et kuuln mingisuguse valla alla, pidades ennast seni vaid narvakaks. See ajas ärevusse ja seda tuli kuidagi likvideerida. Läksin sellest konservatooriumi inspektorile rääkima. See imestas! — ma olevat ju siis talupoeg, ega polevat õigust siin ollagi, tuleb lihtsalt lahkuda; mingi Balti erasääduse järgi olevat õppimine võimalik ainult kõrgemast soost isikutele. Kuid nüüd hakati kontrollima minu eksamilehti — puha 5-ed!... Siis imestas inspektor, kuidas ka talupojad võivad hästi õppida; oli õige lahke ja arvas, et sellest peaks kuidagi üle saama, ainult vald peaks tunnistuse andma, minu süüvõimist lubades. Koju sõites õpet. Sommer viis mu vallavanem Perandi juure, kes, enne kui minuga ametijuttu rääkima hakkas, pani suure raha ketiga kaela. — Andis ikka õpet. Sommer'i rääkida, kuni see lõpuks tunnistusele oma „varesejalad alla kratsis“. Siis võttis keti kaelast ning oli juba nii lahke, et kutsus teise tuppa sööma ja juttu vestma Peterburgi elust.“

„Ja nüüd saite lõpetada õppimise?“

„Siiski veel viperustega, sest kavatsesin seda teha 1905. a., kuid kuulus laskmine Talvepalee juures ning ärevad ajad ja streik parid konservatooriumis töö seisma. Alles 1906. a. avati uuesti — siis lõpetasin vakunstruktuuri diplomiga.“

„Kuhu asusite siis elama?“

„Jäin edasi Peterburki, asutades kolleegidega sümfooniaorkestri. Eesti seltside elust võtsin osa kogu sääloleku ajal.“

„Millega tegelesite Venemaal püümisel?“

„Aastatel 1902—1908 mängisin suvel Kaukasuses dirigent Lieven'i juhatusel. Need olid toredad ajad. Esimesel aastal mängisin sääl II-st trombooni, kuna järgmisel tegi Lieven ettepaneku, olla tema abiks ja mängida ka basstrombooni.“

„Nii et siit algab õieti teie dirigendikarjäär?“

„Jah, nii see on — aastast 1903. Talvel Peterburgis mängisin kuulsate juhtide all, nagu Nikisch, Schnehvoigt j. t., kelledelt palju õppisin. Aastal 1906 hakkasin Kaasani jaoks orkestrit koostama ja 1909. a. suvel sai sinna I-ks kapelmeistriks. See oli juba vastutavam koht. Orkestris mängis sääl 65 meest. Siis mu nimi oli orkestrites tuntud nii Moskvas kui Peterburgis. Aastal 1911 olin jällegi Rostovis mängija ning kapelmeistri abi, kus juhiks oli Hessin; siis „Maria-Teatri“ balletiga kahekuine ringreis jne.“

Järgneb.

H. Schüts'i muljeid välismaalt

H. SCHÜTS „Estonias“
orkestrantidetoas proovideteadet
lugemas.

Ühel keskpäeval otsin „Estonias“ orkestri kontsertmeistrit Hugo Schüts'i, et kuulda midagi välismaa stuudiumimatka tagajärgedest. Parajasti läheb aga opereti temperamendi- ja mürtsurikas proov, nii et maja võibseeb. Oligi „Džaina“ finaali ja juba ilmuvad lava-alustest ruumidest igasugu pillimehed — kuni õhtuse etenduseni jälle kallis vabadus. Säält tulebki meie nii tuntud lõkispäine viuldaja ise. Teen kohe ettepaneku vestluseks, aga ainult kusagil mujal, sest siin majas leidub ikka tuhat eksitajat.

Teel koju kuulen, et otsib kangesti korrektorit, mille enne kergel käel ära annud. Ajutiselt tulevat elada venna juures — sinna lähemegi.

„Kaua siis ära olite ka?“

„Üldse 3½ kuud, sellest 2½ kuud Pariisis enda täiendamisel, kuna ülejäänud aja muudes Euroopa linnades esinemistega.“

„Vist raadiostuudiotest?“

„Jah — mitmes, näiteks Riias, Kaunas, Budapestis, Prahast, Pariisis j. m.“

„Ja millise kavaga?“

„Puht eesti helitöödega ikka — parimatega mis meil viiuli repertuaaris leidub, autoritelt: Eller, Kapp, Aavik, Lemba, Tubin ja Oja.“

„No aga kuidas jäte rahule reisu pääsihiga — õpingutega?“

„Õppimisega olen ise rahul, samuti minu õpetaja prof. Jul. Bourcherit, kes on Pariisi konservatooriumi õppejõud. Kahju, et natuke vähe oli seda, sest elu ja õppimine sääl läheb kalliks, ning varsti on „näpud põhjas“.

„Kuidas prof. Bourcherit on ka oma õpilaste suhtes ja üldse?“

„Ta armastab hoolikalt töötada oma õpilastega ja prantslased otse jumaldavad teda. Ta on nüüd juba kaunis auväärnes eas ning tegutseb veel ainult pedagoogina. Tema juure aga ei pääse nii kergesti õppima, kuna päälle konservatooriumi on ta kodus väga koormatud eratundidega, kus tal palju välismaalasi; võtab enda juure vaid siis, kui tõesti leiab õpilases küllalt andekust, kas siis tõlgitsuslikust või virtuooslikust küljest. Ta ei olevat oma kodumaal tuntud sellisena, kes läheb raha päale välja, kuid meile tundub tema tasu, võrreldes meie oludega, muidugi pööraselt kallis, kui ütlen, et tunnist võtab 300 franki (E. kr. 50.—). Kuigi tema tund ka ainult 40 min. on, tegi minuga siiski enamasti kaugelt üle tunni tööd ja võttis minult ka poole vähem tasu.“

„Keda võiksite nimetada praegu kuulsamatest, kes tema juures õppinud?“

„Nendest on kõigepeält Tallinna publikule tuntud Söetens, kes aga ka prof. Thibaud' juures õppinud. Siis on tema õpilane ka naisviuldaja Ginette Neveu, kes hiljuti ülemaailmsel võistlusel tuli esimesele kohale.“

„Kas kavatsete veel prof. Bourcherit' juure täiendama minna?“

„Kui see ainult võimalik oleks.“

„Kas ta leidis, et teil tuleks veel kaua tema juhatusel töötada — kutsus ta edasi õppima?“

„Jah, seda küll. Ta ütles, et tahaks meeleldi minuga veel umbes 6 kuud tõsiselt tegeleda, et pooleli jäänud tööd lõpetada.“

tada. Siis võiks juba lootusrikkamalt tulevikku vaadata. Ta oli üldse väga lahke ja andis mulle isegi kirjaliku soovitusse kaasa, ning enda foto pühendusega mälestuseks.“

„Kas tohin seda kirja näha?“

„Ja, palun!“

Hugo Schüts näitab mulle prantsuskeelseid originaali, millest olid tehtud ka eestikeelsed ärakirjad ja mis käib sõnasõnalt: „Härra Minister, ma olen õnnelik, juhtides Teie tähelepanu sellele, et töötades koos härra Hugo Schüts'iga, ma leidsin tema juures andeid ja väärtusi küllaldaselt, et paluda Teid hankida temale toetuse, mis võimaldaks tal end peatselt täiendada viiuli alal.“

Ma olen veendunud, et ta seda väärrib ja et ta jõuab väga kadestamisväärsele seisukohale, kui temale luuakse võimalused enda täiendamiseks.“

„Kuidas saite kõnelustes hakkama keelega?“

„Kuigi tema räägib ainult prantsuse keelt, valitsen ma seda niipalju, et vabalt teine-teist mõistsime — ja ega tunnis eriti muud pole, kui praktiline näitamine viiuliga.“

„Muuseum — vabandust et juttu segan — oleks huvitav teada, millise pilli praegu omate, millega mängite?“

„See on itaalia viiulimeistri Girardi töö, mitte just väga kuulus, võiks igatahes parem olla.“

„Nii siis, midagi huvitavat või erilist võiks nimetada prof. Bourcherit' kooli- ja õppemeetodite kohta?“

„Prantsuse kool üldse läheb veidi lahu meie omast. Koolid võivad paljudki hääda olla, aga iga professor tahab loomulikult oma pitsati päale panna. Prantslased on nõudlikud eriti just peensustes ja täpsuses. Käisin tema kutsel ka Pariisi konservatooriumis tema tundides kuulamas. Muuseumis on sääl õppimine omamaalastele tasuta ja välismaalased sinna üldse ei pääse. Tunnid on teisiti kui meil, nimelt õpilased hulgaviisi korruga koos; üks mängib näiteks etüüdi, teine mõnd pala, kus siis kõik peavad jälgima ühiseid selletusi. Ka on tal sääl 2—3 abi, kes tegelevad eeltöödega nõrgemate juures.“

„Ja millist repertuaari ta eelistab?“

„Ta on päämiselt klassikute mängija. Temalt sain erilist vaimustust Bach'i mängimiseks, kuigi enim sellest lugu pidasin, aga tõlgitseda ei osanud. Üldse aga Pariisis praegu antakse kontserte klassikutest ja päale nende kantakse ette ainult oma heliloojate töid.“

„Kuidas on lood sääl orkestrantidega?“

„Neil kes näiteks ooperis teenivad, on

soodsad elamise võimalused, kuna kohvikute mängijaid just kadestada ei maksa, muide aga on viimaste hulgas mõnes kohas väga häid kunstnikke.“

„Küllastasite ka ooperit Pariisis?“

„Ooperist ma sääl eriti vaimustusse ei sattunud, seda vahest rohkem lauljate pärast.“

„Mida huvitavat oleks ütelda teiste linnade küllastamisest?“

„Teistes linnades olin liiga vara (septembris), kus hooaeg alles algamas. Budapestis kuulsin kuulsat mustlasorkestrit, umbes 25 mängijaga, kus nende vanus 8—13 aastani. Samas küllastasin ka meil tuntud prof. Vaszy't ja niisama ka Varsavis prof. Bierdjajevit, kes lubas varsti jälle siia tulla. Berliini Riigiooperis kuulsin väga hääd „Traviata“ etendust. Ühes säälseis teises teatris aga ooperist jäi armetu mulje, võrreldes meie „Estoniaga“. Muuseumis peab veel tänuga meele tuletama Eesti konsulit Kaljotit Prahast, kes on väga vastutulelik ja püüab kõigiti kunstnikele abiks olla.“

„Kas olete ka varem käinud palju välismaal?“

„Soomes olen esinenud kontsertidega õige paljudes linnades, ka Rootsis ja üldse Euroopa linnades.“

„Kas on teil varsti jälle välisraadiotes esinemisi?“

„Berliini Eesti Selts korraldab 24. veebruaril kontserdi, kuhu paluti esinema, siis saaks ühtlasi ka säälseis raadios mängida, kui ainult „Estonia“ seda võimaldab.“

„Kuidas siis kontsertmeisteri kohaga rahul olete?“

„Eks iga viiuldaja soov ole muidugi ainult solistina esineda, aga meil on see ju võimata ja peab kohta pidama. Kui saaks lõpetada Pariisis õpingud, võiks julgelt mõelda Euroopa linnades vahetevahel kontsertide andmisele, mis pakuks hääd ergutust. Kodumaal kavatsen aga võimalust mööda kontserte anda niipalju, kui meie linnades selle vastu huvi võiks leiduda.“

„Kuidas saate üldse teatritöö kõrval seda, pääleegi kauemaks välismaale sõita?“

„Teater ei ole minu esinemistele seni takistusi teinud, nii välis- kui kodumaal, ja loodan et nad seda mul ka edaspidi lubavad.“

„Kas poleks teil soovi, asuda täielikult välismaale tööle?“

„Oh ei! — kui ikka kaua kodumaalt ära olla, siis on tung ja igatsus jälle tagasi tulla.“

R. K.

30-aastase kutselise teatri kuldmedalimehi orkestrante

Tavaline teatrikülastaja üldsegi ei märka orkestrit ega tea seda kunstilist vastutust, mida kannab iga üksik orkestriliige. Saalisistuja huvi kandub lavale, sündmustikule, näitlejale. Kõik muu jääb välja tähelepanu fookusest, kõike muud võetakse endastmõistetava teatrilise kaasavarana, mis „kuulub sinna juure“. Loomulikult, teatrit kannab näitleja, selleks on ju teater „teater“, mitte mõni teaduslik loeng, kunstinäitus või kontsertpoodium. Teatrist otsime teatraalsust ehk teiste sõnadega: tahame näha kirjaniku või ooperikomponisti loodud abstraktseid kujusid kehastatuna. Selleks kehastajaks paratamatult ja igal juhul jääb näitleja, muud asjaosalised paljalt sekundeerivad ja aitavad kaasa tema oreooli esiletoomisele.

Kui aga korraks võtta kogu see keeruline teatriaparaat mõistusliku analüüsi alla ja n-ü. lõhkuda aatomit, siis naiivne nautija elab läbi õige suurt pettumust ja illusioonide purunemist, mõistuse imeprillid näitavad temale olukorda argipäevases alasti-olekus. Tema lemmikkuju ilmutab end tavalises proosalises õhkkonnas, mida ei garneeeri grimm, dekoratsioon, valgustus, muusika. Madonna asemel saame niiviisi tavalise kodukana, kes ei uju unistuste sinimail, vaid pigem tunneb suurt huvi selle vastu, mis on praktilisem — kas kaks meetrit kasepuid või kaks koormat turvast. Sõnaga — mitte armastus, armumine ja platoonika, vaid abielu.

Õnneks publik ei lasku analüüsima. „Õnneks“ seepärast, et niisugusel puhul ta otsekohe pööraks teatrile selja, sest ega ta pole tulnud oma kalli raha eest juurdlema ja kaasa elama lahutusteadusliku laboratooriumi naturalistlikele saavutistele. Ta tahab nautida ning ainult nautida, saada illusiooni. Miks peaks ta mõtlema sääljuures lavastajat, dekoraatorit, komponisti, kostüümidemeisterit, tekstiautorit ja saatemuusikat? See ju rikub nautingu saajaprotsendilisust ja purustab platoonika...

Kuid asjaosalised kutseinimesed paratamatult tunnevad tegeliku töö juures kõiki neid laboratoorseid detaile ning teavad iga üksiku lüli kaalu. Nad teavad muu hulgas ka pörandaaluse tegelase, orkestri ülesande suurust ja oskavate kollegiaalset reguleerida loorbereid ning preemiaid omavahel. Selle tõestuseks võime nüüd rääkida neljale orkestriliikmele teenetemärgi annetamist.

V. JÜRILU.

Neljale?.. Eks neid ole vahest rohkemgi, aga või siis kunagi elus saab kätte seda absoluutset õiglust. Pääsi, et neligi said, et jää on sulatatud ja leitud ühine keel. Need neli oleksid:

Valdo Jürilo.

Sündinud aastal 1889 Tallinnas Volde-
mar Jürisson'i nime all. Oma esimese muusikalise lihvi ja kalduvuse sellele libedale teele sai Katariina-nimelises Tallinna linnakoolis, kus asutati õpilisorkester ja kust Jürilo muidugi ei tohtinud puududa. Tolleaegne Saksateatri kontsertmeister Strobel, kes veel praegugi töötab edasi „Estonia“ viuldajate hulgas, andis Jürilole esialgset vajalist õpetust viulimängus, nii et noor orkestrant pääses 1901. a. „Vana-Estonia“ koosseisu. 1906. a. ta sõitis Peterburki, et jätkata sääl õpinguid. Sooritas edukalt konkurseksami, kusjuures M. Lüdig sõbralikult aitas ületada kõiki neid raskusi, milliseid serveerib suurlinn naiivsele provintsist tulnud kunstientusiastile. Õppis prof. Nalbandjan'i, pärast prof. S. Korgujevi juures. Opperaha tol ajal oli vägagi kõrge (200 rubla!). Õnneks ja tänu kadunud J. Tammele, kes oli Peterburgi konservatooriumi inspektoriks ja kes igati aitas

A. UDRÍK.

kaasa kodumaa algajate hääkäekäigule, Jürilo juba järgneval õppeaastal sai stipendiumi. Suvevaheaegadel ta pidas püsivat kontakti Eesti orkestritega, mängides nii „Vanemuises“ kui „Estonias“, korraldades ka — nii palju, kui võimaldas õping — kontsertreise kodumaa linnades.

Maaülasõja keeris viis Jürilo kodumaalt kaugele, kuni opteerudes ta leidis püsiva tööala „Estonia“ orkestris, kus töötab praegu viiuldajana.

Adolf Udrík.

Sündis Narva linnas 1888 aastal. Muusikalise alghariduse omandas Narva Muusikakoolis, mille lõpetas 1905. a. Rõõbiti tegutses Narva Linnaorkestris. 1906. a. astus Peterburgi konservatooriumi viiuli- ja trombooniklassi, kusjuures stipendiumi saa-

misel tublisti aitas oma soovitustega kaasa R. Kull, kes aasta varem sama konservatooriumi lõpetanud. Kõrvuti ta töötas Vene Keiserliku Muusikaseltsi sümfooniaorkestris ja Itaalia Ooperis. Siirdus 1916. a. Moskvasse, et täiendada end eriti viiuli alal Moskva Filharmoonias prof. Grigoroviči juures. Veidi hiljem asus Viitebski linna muusikaõpetajana, kust opterus Eestisse. Töötas 1921—1929 Tartus Kõrgema Muusikakooli õppejõuna trombooni-, viiuli- ja oblikatoorse muusikateoria klassides, olles ühtlasi „Vanemuise“ kontsertmeistriks. 1929. a. kutsuti A. Udrík Tallinna „Estoniasse“ esimese violo puldile, kus töötab tänini. Kutselise teatritöö kõrval ta leiab võimalusi oma vähesest ajast pühendada tähelepanu ka muile muusikalistele algatustele. Nii võime märkida tema edukat tegevust Tallinna Kammermuusika Seltsis, kus ta on orkestrijuhiks ja hääde tagajärgedega õpetab dilettante.

Aleks Käsper.

Tema õige ja kroonu nimi on küll Aleksander, aga et praegu on kombeks nimede moondamine, siis võiks küll jääda enam eestipärase Aleksi juure. Käsper on väga sõnakehv ega räägi endast palju, aga eks meie tea selletagi tema kapitaalsid võimeid cellistina. On mees, kes ei edvista ega tee silmi, aga oma ülesande sooritab igal ajal ja igas olukorras. Olgu see pidulik või mittepidulik esinemine — ikka on mees platsis. Tähtede noppimise ta lahkelt jätab noorte hooleks ja... ainult harukorral — siis, kui satub jutuhoogu... kõigutab pääd ja leiab, et ega see uusimgi põlv tee kes teab mis imetegusid.

Albert Erm.

Tema samuti ei leia võimalusi enda autobiograafiliste andmete toomiseks. Ka tagasihoidlik. Püsib korraliku töömehena ja kunstimaitsele reamehena omal kohal kõikumatu andumusega. Kunstinärv on temal asetatud õigesse kohta, nii et ta kunagi ei satu marru ega häiri kolleege liigse pürutamisega timpanodel...

Surun kätt kõigil neljal!..

V. Leemets.

„Muusikute, pianistide, lauljate menu naiste juures on tuntud: pianist-helilooja Doehler tõrjub kõrvale moekirjaniku Mignet; kistakse Liszt'i pärast; Bellini elu olevatki sinnapaika jäänud; Donizetti on sellest hulluks läinud. Naised purustavad neid; see on laulikute saatus Orfeuse ajast saadik.“
(S-te Beuve)

„Et omada maitset peab evima hinge.“
(Vauvenargues)

*

Kunst toimib spontaanse vaistu kihutusel nagu armastuski, teda tuleb kultiveerida nagu sõprust.
(Jacques Maritain.)

Märt Ruubel 60-aastane

17. jaanuaril s. a. pühitses oma 60-dat sünnipäeva Eesti Lauljate Liidu kauaaegne juhatusliige ja laekur, tuntud seltskonnategelane, Tallinna pääpostkontori ülem ja Tallinna Meestelaulu Seltsi end. esimees härra **Märt Ruubel**.

Juubilar sündis 17. jaanuaril 1877. a. Viljandimaal, Loodi valla Raudsepa talu perepojana. Lõpetades Paistu kihelkonnakooli siirdus Märt Ruubel Peterburki. Sooritades 5. gümnaasiumi juures riigiteenistuse eksami, astus juubilaar 1. detsembril 1900. a. Peterburgi pääpostkontori ametnikuks. 1920. a. opteerus M. Ruubel kodumaale. Oli riigikontrolli vanem revident ja bürojuhataja. Hiljem ühe aasta postivalitsuse administratiivosakonna juhataja ning 1925. a. alates Tallinna pääpostkontori ülem.

Oma vastutusrikka ametiülesande kõrval on juubilar agaralt osa võtnud seltskonnategevusest. 1925. a. alates on M. Ruubel tegelenud Tallinna Meestelaulu Seltsis tegevliikmena. 1932.—1934. aastatel oli ta TMS-si esimees. Tol ajal viis juubilar TMS-si 1933. a. Helsinki ja 1934. a. sügisel Euroopa kontsertmatkale. Pääle selle on M. Ruubel pääpostkontori ametnikekogu auesimees, ajakirja „Postisarve“ asutaja ja kaastööline, postiametnike laulukoori esimees ja tegevliige. M. Ruubel on aktiivselt osa võtnud ka Eesti Lauljate Liidu tööst, olles Liidu juhatusse liige ja juba pikemat aega laekuriks.

Juubilari auks korraldati 17. jaanuaril

s. a. Kaubandus-Tööstuskoja saalis kontsert-aktus, kus juubilari austasid nii seltskondlikud organisatsioonid kui ka isiklikud sõbrad.

Aktus oli väga pidulik ning juubilarile osaks saanud austusavaldused olid väga südamlikud.

Jääb tõesti soovida, et juubilar veel kaua elaks ja töötaks oma ametialale ja kultuurorganisatsioonidele. Selleks jõudu ja tervist.

D. Orgussaar 50-aastane

6-dal jaanuaril pühitses oma 50-aasta sünnipäeva Tallinna Linna Gustav-Adolfi Keskkooli ja Gümnaasiumi laulu- ning muusikaõpetaja Dionysi **Orgussaar**, kes agarusega on võtnud osa meie muusikaelu arendamisest.

D. Orgussaar sündis 6. jaanuaril 1887. a. Viljandimaal küllakoolmeistri pojana. Üldharidust ta omandas Kaavere külakoolis, Kolga-Jaani kihelkonnakoolis ja Riia vaimulikus koolis, kust ta astus edasi vaimulikkuse seminari. Kolga-Jaanis oli tema õpetajaks praegune Eesti mitropolliit Aleksander, kelle laulutunnid olid tõsisest muusikahuvi äratava mõjuga.

Muusikat spetsiaalainena D. Orgussaar õppis Riia Keiserlikus Muusikakoolis P. Jurjan'i lauluklassis 1907—11. a. Järgnevalt

töötas edasi Peterburgis: G. Morskoi ja E. Šau — laul, N. Solovjev — muusikateooria, Petrov — instrumentid. Juhatamise õppimise otstarbel laulis 1914—16 kaasa A. Arhangelski kooris. Lõpetas Tallinna Konservatooriumi laulu- ja muusikaõpetajate kl. 1930. a. eksternina ning omandas aasta hiljem samal alal kutse.

Koorijuhatamisega D. Orgussaar hakkas tegelema juba 1906. a. Riia vaimuliku seminari kirikukoori juures. Järgmisel aastal läks Riia Eesti Karskusseltsi laulukoori juhiks. Ühes teistega ta 1908. a. asutas Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi, kuhu koondunud tegelastest moodustatud laulukoori juhatamine jäi tema ülesandeks. Ta töötas kaasa ka „Imantas“.

Oma riisikol (kaunis suure kahjuga) ta

korraldas Riias esimese eesti helitööde kontserdi. Solistina esines Th. Lemba, kaadirigendina J. Simm; orkester koosnes 65 mängijast.

Tallinnas D. Orgussaar oli ÜENÜTO koorijuhiks 1920.—22. a. Võttis 1921. a. osa E. Lauljate Liidu asutamisest ja kuulus esi-

mese nõukogu koosseisu. Asutas 1922. a. „Ilo“ segakoori, millega juhatajana sooritas hulk tähelepanuväärseid esinemisi (Mozart'i rekviem, Beethoven'i C-duur mess, Haydn'i „Seitse sõna“, Rossini „Stabat mater“, Bossi „Salomoni ülemlaul“). A capella kontserte anti kõigis kodumaa linnades, külastati Soomet ja Lätit. Üldjuhina D. Orgussaar on toiminud Riias, Tallinna koolide pidustustel, Kolga-Jaanis, Keilas. Praegu juhatab Riia Seminaristide Klubi meeskoori. On tegutsenud mitmel puhul häälesaadjana.

Lauljana D. Orgussaar on esinenud võrdlemisi rohkesti; ühe hooaja seisis ka „Estonia“ solistide ridades. Kandvate osadega ta on astunud üles ooperites „Demon“, „Eugen Onegin“, „Padaemand“, „Faust“, „Carmen“, „Ifigenia Aulisis“ j. m. Esinenud paljudes operettides. Laulnud solistina oratooriumides ja kantaatides „Loomine“, „Aastaajad“, „Roosi rändamine“, „Päikesele“ jne.

Laulu- ja muusikaõpetajana D. Orgussaar tegutses Riias (1907—11) ning Tallinnas — Lenderi gümnaasiumis (1913/14) ning alates 1920. a. kuni praeguseni Gustav-Adolfi keskkoolis ja gümnaasiumis. Ta on tegutsenud ka koori- ning koolikirjandusega; oli muusikaajakirjade „Sireeni“ ja „Helikunna“ lähemaks kaastööliseks. Toimetanud „20 laulu sega ja t. kooridele“ (Moskva, 1912); komponeerinud koori- ning soololaule, vaimulikke palasid sega- ja meeskoorile.

Soovime energilisele töömehele jätkuvat jõudu edukaks tegevuseks.

Uuemat muusikakirjandust

Uusi laule segakoorile: J. Aaviku „Kasva kodu“

Juhan Aaviku äsjailmunud sari segakoorilaule nime all „Kasva kodu I“ sisaldab isamaalisi peolaule, milliseid arvult on 11. Riikliku propagandatalituse poolt alustatud aktsioon omahümnide leidmiseks nõnda kannab siiski vilja, ergutades heliloojaid töötamisele vastavas suunas. Teadupärast žürii kokkutulnud lauludest ei leidnud ühtki, mis võiks tõsiselt kõne alla tulla hümnina ja ta määras vaid ergutuspreemiaid. Ma ei sõanda kahelda žürii kompetentsuses, küll aga julgen avaldada arvamist, et vaevalt žürii suutis täieliku põhjalikkusega täita oma ülesannet. Läbi vaadata ja uurida kümme-kond laulu, see on mõeldav. Kui aga laule on sadasid, siis toob see endaga kaasa tõlpmuse tunde, kusjuures otsustaja juba ette kahtlustab teost ja ootab... millal kord

tuleb lõpp neil lugematuil kaebealustel. Inimene — ka žüriiliige — siiski on ainult inimene.

Hümnitaoliste laulude võistluse puhul üks ajaleht väga kahjurõmsalt andis pankrotitunnistuse meie heliloojatele. Et nii või teisiti, aga meie heliloojad siiski on oskamatud, andevaesed ja saamatud, sest, näete, laureaatide hulgas ei leidu ühtki tuntud nime. Seda kahjurõõmu võiks nüüd üsna tugevasti anulleerida J. Aaviku lauludevihiku ilmumisega, mis sisaldab niivõrd ohtrasti väärtusi, et kahjurõõmutsejail vaevalt veel oleks mugav.

Kõneall oleva väljaandega J. Aavik veelkordselt tõestab enda kodunemist koorilaulu alal. Vihiku esimene pala, „Püha, põline ja üllas“, osutab tõeliseks meisterteoseks. Lihtsa struktuuri juures pakub õigegi leidlikke ja oma kohal olevaid harmoonilisi kombinatsioone. Komplitseeritud lihtsameelsus —

see on kunsti ülimald saavutusi. Järgnev pala, „Hümn Riigivanemale“ sisaldab vähem intuitsioonilist õnnestumist ja jääb, hoolimata tehnilisest ladususest, vähehõlpsaks. Usun siin mõjub osalt kaasa ka tekst, mis on naiivivõitu eriti riimes. Riimid, nagu „armas—varmas, varvas—narmas“ muidugi ei võimalda kes-teab kui suurt maestoso'lisust, siit paratamatult tulenebki too lapselik abit-
tus, et: „rahva vanem varmas, riigiisa ar-
mas“!

Laulus „On tunne, mis tuhandeid ühen-
dab“ tabaks pisut kahelda sünkkoopide ots-
tarbekohasuses. Rütmilise figuraalsuse mit-
mekesisusest väljudes iga uus kombinat-
sioon on teretunud, kuid meie keel oma
esimese silbi rõhutamisega sageli toob en-
daga kaasa tõkestamisi. Siin peavad heli-
loojad osutama erilist tähelepanelikkust, et
vältida kurioosumeid. Koorijuhtide ringkon-
nis õige sageli parodeeritakse juba klassi-
kaliseks muutunud vääratasi sünkopeeri-
mise alal. Ühe ungari laulu tõlke puhul on
muutunud anekdoodiks „keru-uta, keru-uta“
(„keeruta, keeruta“ asemel) ja ühe algupä-
randi juures leitakse, et loomulikum oleks
laulda „kaasikud kohavad“, kui „ka sikud
kohavad“. Teataval määral võib seda vastu-
oksust märkida kõneall oleva laulugi puhul
ja karta, et lauljad hääldavad „ühi-ise alta-
ari manu-u“, kuigi tekst näeb ette „ühise
altari manu“. Laulu neljandama takti —
lõpust lugedes — viimase kaheksandiku
juures korrektor jätab aldi osa lahtiseks,
aga küllap säälnoot „la“ helilooja poolt
vist on ette nähtud.

H. Visnapuu populaarsele tekstile loo-
dud „Kodumaa laul“ tabab õnnestunult
põhjamaiset iseloomu. Leidlik dissonants
viidendama takti viimasel veerandil (sol +
fa-dices) lahendub niivõrd loomulikult ja
veenvalt konsoneerivusse, et laulja ei mär-
kagi seda dissoneerivust. Samuti sümpaat-
selt mõjub rütmiline ebatavalisus silbil
„tööd“ (2/4), kus helilooja loobub trafareet-
sest rütmiskeemist, mis paigutaks selle sõna
tavalisse eeltakti. Selle tulemusena „tööd“
pääseb esteetiliselt rohkem maksvusele,
muutub kandvaks, nõuab endale tähelepa-
nu. Laulu lõpp pakub väärikat massiivsust.
Teost võib lugeda parimate hulka.

Lugupidamist väärib samutigi järgnev
pala „Vabaduspühaks“, kus lihtne harmoo-
niline struktuur leiab meisterlikku käsita-
mist ja mille lõputaktid mõjuvad enda im-
posantsusega. Laul „Nüüd laulus uueks saa“
(Ed. Visnapuu tekst) sisaldab vähem usuta-
vust, kuigi on koostatud reeglipäraselt. Sa-
ma luuletaja tekstile kirjutatud „Eestile“
sellevastu paelub meeolulise sügavusega
ja sisendab võltsimatut pühaliklust.

„Õitse maa ja müha meri“ (K. Elleri
tekst) osutub üsna tubliks koorilaulu pa-

T. ISANG.

laks. Meeleoluline süvenemine koos tehni-
lise viimistlemisega peaksid laulule tagama
üldist ja teenitut menu. Teoreetilisest kül-
jest pakub meeldivat leidlikkust voolav-dis-
someeriv neljandama astme noonakord (V
takt lõpust). Umbeski samasisuline võte
pääseb maksvusele järgnevas laulus „Hümn
Tallinnale“ (kaheksandama takti teine veer-
rand), kus H. Turpi tekst, eelmisega võr-
reldes, osutab paremat õnnestumist. Vihi-
kus leiduvad viimased kaks pala „Võidu-
pühaks“ ja „Palve Eesti eest“ võrdselt vää-
rivad lugupidavat hinnangut. Esimesena
mainitud laul — väga jõuline ja julge —
vajab suuremat koori, et pääseda maksvu-
sele.

Kui hümnitaoliste ja pidulike laulude
võistlus üldiselt jättis soovida, siis kõneall
olev Juhan Aaviku seeria annab vastupidise
mulje, sisendades usku meie heliloojate või-
metesse. Loodame, et praagitud tõde hul-
gas leidub pärleid ja väärtusi muiltki au-
toreilt.

V. Leemets.

„Tõesti suur võim on muusikal, mitte ai-
nult rõõmustada, vaid ka juhtida ning ju-
hatada inimhingi igakülgselt, ja seda on
ütelnud kõik vanaaja targemad mehed
ning igapäev see tõestub uuesti iseenesest.“

(Palestrina)

Ooper ja kontserdid

Tallinn

Otse aasta algul tuli „Estonias“ taaslavastamisele Eug. d'Albert'i ooper „Madalik“. Väline pilt ja lavastuslik külg tundusid umbes samasugusena, nagu seda pakuti eelnenud korral, aasta kolmeteistkümne eest. Endistest tegelastest oli jäänud järgi ainult K. Viitol, muidu toimisid osade täitmisel uued jõud.

„Madalik“ on ooper seesmiselt murdva pingega. Kõik kolm päätegelast elavad ja väljenduvad survele tungi juures. Sebastiano, rikas maaomanik esineb jõhkra tüübina, kes oma kirge toidab sundivuse ning vägivõimu abil. Marta kannatab rängasti, kuni tigea vihkamiseni tolle mehe häbistavate armukavatsuste all. Pedro toimib taltutamatu metsikusega oma tunnete ja abieluõiguste kaitseks. Avarust, hingepuhtust ning õnnekust väljendav ooperi algosa on vaid kontrastseks sissejuhatauseks järgnevatel rasketele pinevustele, milledesse vahelduse andmiseks põimitakse üksikuid heledama värvinguga stseene. Aga varjatud valu ise ei lahkuigi lavalt.

E. d'Albert viib ooperi muusikalise osa läbi tungivusega ja pildirikkalt. See kõneleb sagedasti kaugelt rohkem kui sõnaline külg. Muusika on ühtlasi mõjuv suure joonena ja elav detailides. Orkester omab õiguse esineda võrdlemisi väljaulatava tegurina. Ettekanne tingib jõuavalduisi.

Võib vaielda selle üle, kas „Madaliku“ peab tõlgitsemata üldjoontes tungivamal või pisut tagasihoidlikumal kujul. Siiski jääb mulje, et siin julgesti tohib minna jõuliste väljendusteni, kuni need püsivad muusikaliste avalduste raamides. „Estonias“ antud etendus oli tüsedaajaline, kuid ometi mitte liialdav. See sobis kokku nii teksti kui muusika sisuga.

Esinemises N. Loona Martana seisid kõigiti ülesannete kõrgusel. Ta lõi kuju, mida peab hindama hääks saavutiseks. Sama maksab ka teiste päätegelaste K. Viitoli — Sebastiano — ja K. Otsa — Pedro — kohta. Viimased meie kaks vanemat „kaardiväelast“ näitasid end tubli löögi-võimsusega artistidena.

Väiksemate osade kandjaist T. Püks — Tomaso — oli hinnatavalt edukas; ka E. Karrisoo — Nando — täitis ülesande häa sobivusega. L. Rebane — Nuri — oma sümpaatse esinemise juures kannatas pisut kaotsiminekuete all; võrdlemisi pikk jutustamine osutus ooperile koormavaks (seda võib ütelda ka Marta osa kohta). Kena rühma moodustasid L. Adler, H. Teder

ja J. Siimon — Pepa, Antonina, Rosalia; küllalt kohase kuju andis A. Rinne — Morrucchio.

Juhatajana toimis R. Kull. Ooperi viidi läbi kiidetavalt nii hoogsuse kui vastastikuse tasakaalu mõttes.

Möödunud kuu on ooperiuudiseid pakunud ka väliskülaliste ja uute jõudude poolt. Õige lühikese vaheaja järgi tuli Tallinna jälle võõrustama poola ooperilauljanna Eva B a n d r o v s k a - T u r s k a, astudes seekord üles „Rigoletto“ ja „Boheemis“. Külalist tunneme kui väljapaistvate vokaalkunstiliste võimetega esinejat, kes samuti on suuteline pakkuma sisukat muusikatõlgitust. „Rigoletto“ Gilda osa andis soodsalt juhuse koloratuurlaulus väljendumiseks, kuid sedapuhku tulemused ei tõusnud loodetud hiilgetasemeni. Öhtu jooksul võis tunda indispositsiooni, mis avaldus hääle tuimemas reageeringus ja intonatsiooni kõikumises. Siiski korrektsel mängu kõrval vokaalne külg pakkus omajao nauditavust. Sama ooperis M. T a r a s esmakordselt esines hertsogi osaga terves ulatuses. Hääleliselt sobiv ülesanne arenes läbiviimisel kaunis hästi. Laul kõlas kandvusega ja ümarusega ning seejuures puhtasti. Kokku mängulise poolega M. Taras andis päris kaaluka tulemuse. E. B a n d r o v s k a - T u r s k a „Boheemis“ oli vokaalselt juba õnnelikumas seisukorras. Nii ta sai oma kalduvusi ja võimeid rakendada täismööduliselt. Edu oli küllaldane, kuigi Mimi osa nõuaks enam soojust. Pehmust saavutati vaiksemate varjundite arvel. Võrdlemisi korralikus mängus ei puudunud häid iseloomustavaid nüansijooni.

Esmakordse võõrustajana astus Tallinnas üles jaapani lauljanna Tapales I s a n g, esinedes oop. „Madame Butterfly“ nimiosas. Ta on Euroopas omandanud häälekooli ja suudab enda pehmeloomulist materjali kasutada küllalt kunstipäraselt osa täitmisel. Soojemini kõlab laul keskmes ja madalamas registris, kuna kõrgemad toonid sagedasti võtavad õhema ning teravama ilme või jäävad rohkem ninna. Üldiselt küllaline vokaaltehnika poolt oli suuteline pakkuma rahuldust, kuna tõlgitsuslik külg tõusis sellest veelgi esinduslikumale kohale. Kõige tähelepanavamaks aga kujunes mänguline väljendus, mis oli viimistletud kaugemate peensusteni ja arenes tüübiamaselt naiselike ning jaapanlike joontega. Teise külalisena samas ooperis astus üles hispaania laulja Enrico G o n d z a l e s, kes ei pakkunud kuigi palju vokaalselt ega mänguliselt.

Erakordse huvialusena esines Tallinnas Berliini filharmooniaorkester. Kokku reservega oli mängijaid 96, ettekandel kuni 90 liiget. Nii suuruse poolest orkester osutus küllalt arvukaks, et lahedusega täita ülesandeid. Koosmängu täpsus ja peensuste andmine ilmutasid tegelaste individuaalset kvalifikatsiooni ning näitasid koguaparaadi ühtlavalust nii soodsate rakendamisolude kui traditsioonide aluspinnal. Instrumentide häälestus oli väga puhas ja puhkpillid kõlasid parajaks tasandatud pehmusega. Eeskava olid paigutatud enamtuntud helitööd, milliste kaudu aga avalduti peene varjundusvõimega. Väga painduva käsitlus osaliseks said C. M. Weber'i avamäng oop. „Nöidküit“, L. Beethoven'i avamäng „Leonore, III“ ja sümfoonia nr. 7, A-duur. Samuti suurema koosseisuga antud R. Strauss'i sümfooniline poem „Don Juan“ pakkus palju meeleolu ning esituskunstilisi väärtusi. Hilgavalt toodi kuuldavale R. Wagner'i eelmäng oop. „Tannhäuser“. Dirigent E. Jochum näitas võimeid peensuste ja ilmerikkuse taotlemiseks. Enamiku programmist ta juhatas pääst, olles teostega kaunis põhjalikult tuttav ja tundes end küllalt vabana ettekannetel orkestri tehnilises regeerimises. Kuigi kontsert oli täitmisele kõrgesti hinnatav, ei pannud küllastajad välja oma viimast.

„Estonia“ teatriorkester korraldas oma tuluõhtu puhul kontserdi, milline viidi läbi juhita. Ettekanne toimus kontsertmeister Hugo Schütts'i mõningate märguannete ja üksteise vastastikuse jälgimise varal. Eeskava koosnes sellekohaselt ka vähem keerulistest paladest. Tüsedamaks numbriks oli esimene jagu Fr. Schubert'i h-moll sümfooniast. Üldiselt kuulusid programmi sisulise tähendusega teosed — mõninga väikese kõrvalekalandumisega. Olukorra kohaselt arenes ettekanne hästi; mängijad püsisid asja juures terava tähelepanuga. Solistina S. Tobias näitas kujukat harfitehnikat, Milvi Laid saavutas lauluga edu.

Võrdlemisi huvitavaks kujunes kammerkontsert Kaubandus-Tööstuskojas, kus ettekandele tulid teosed moodsama muusikaloomingu alalt. Valimikus pakuti J. Stravinski kolm pala klarnetile üksi, P. Hindemith'i sonaat vioolale üksi ning J. Arbatski ja H. Feischner'i triod klarnetile, vioolale ja fagotile. Helitööd olid sisult väärtuslikud. Meie kodumaalase H. Feischner'i trio kohta võiks tähendada, et see tema uus teos kannab ehtsaid meeleolulisi jooni, võiks aga vormilt olla tihedam. Esinesid B. L. Ukk — klarinet, H. Laan — viola ja L. Ernits — fagott. Kõikide, võrdlemisi nõudlike, numbrite läbiviimine sündis hääde tulemustega.

Kaarli kirikus korraldati Kristlaste Oma-Abi poolt kontsert, milline rajanes päämiselt solistide ettekandele. Rohke osa kavast täitis P. Presnikov oreil, toimides edukate

soolonumbrite kõrval ka osava saatjana. Hinnatavate tulemustega esinesid E. Brauer — flööt, H. Anton — viiul, J. Reintam — bass, E. Reinap — sopran ja A. Suursöödi — alt. Segakoor M. Suursöödi juhatusel esitas ka paar pala. Kava oli küllalt sisukas ning sobiv ajaga ja kohaga.

Esmakordse külaskäigu tegid Tallinna „Tüüringi laulupoisid“ („Thüringer Sängerknaben“). Kooriliikmeid oli 39, nendest lapsi 20. Esineti segakooriga, lastekooriga ja liisaks ka meeskooriga. Keskmisest häälematerjalist võib kõige enam tõsta välja basse. Distipliin oli hää, hingamine eeskujuline, intonatsiooni külg silmapaiste. Täitmisele tuli osalt õige raskeid ülesandeid. Päämiselt seisis kavas vaimuliku sisuga repertuaar, kuhu juure seltsis ka mõni ilmlik pala. Seesmiselt juhataja H. Weitemeyer valitses koori kindlusega.

Ooperis esinemiste vahel E. Bandrovskat - Turskat andis ka iseseisva kontserdi, kus tuli ettekandele teosed bel-canto ja koloratuurlaulu alalt. Eeskava oli mitmekesine, sisurikas ning pakkus uudismaterjaligi. Seekordsete esinemiste hulgas kontsert kujunes kõige väljapaistvamaks. Siin lauljana laskis enamal määral tunda oma kandvaid võimeid vokaalkunsti edustajana ning interpreedina. Kuigi külaline oma häälega võib mõjuda soojust andvalt, siiski säravus võtab esikoha. Painduva kaasmänguga toetas solisti P. P. Lüdig.

Iseseisva kontserdi „Estonias“ andis samuti L. Kopli-Wiegandt, keda Tallinna publik tunnab võrdlemisi vähe. Ta omab mahlaka mezzo-soprani, mis on koolitatud kaunis hääde oskuslike võimeteeni. Kava täitmisele lauljana esikohaliselt kasutas kõlakandvust. Programm oli koostatud maitsekalt, sisaldades ka eesti autorite loomingut. Võrdlemisi sobivalt saati solisti K. Gernhardti.

Samas saalis toimus ka Arno Niitofi esimene iseseisev kontsert Tallinnas. Kõlarikas koolitatud hää ja kunstimaitseline tõlgitsemine teevad tema ülesastumise meeleldi jälgitavaks. Valitud eeskava, milles leidis rida uudseid numbreid, omapoolselt tõstis jälgimishuvi. Muude sisukate palade hulgas pakuti laule ka eesti heliloojatelt. A. Niitofi silmapaistvam külg on uljas, sangarlik väljendusviis, kuigi pehmemini varjundatud avaldused saavutavad mõju. Klaveril saatjana Br. Luck sooritas oma osa hästi. Märkida tuleb ka eeskujulisel koostatud programmilehte.

„Estonias“ korraldati eesti rahvalaulude kontsert Aino Tamme nimel, kes esines rea numbrite täitmisele. Oma kaunis kõrge ea juures ta veel võis avaldada häälelist selgust. Päämiselt teda siiski saab võtta kui traditsioonikandjat eesti rahvalaulude ettekandele alal. Soojusega ja vokaalkunsti eduga

väljendas end T. Kroon; sümpaatsed muljed jäid ka K. Kopli ülesastumisest. Eeskavas leidus rida ehtsaid numbreid nii ilma kui läbitootuse poolest. Osa paladest aga olid tähenduselt küsitavad. Korralikult saatis klaveril M. Hansen.

Tallinna tütarlaste kommerts-gümnaasiumi saalis esines juudi lauljanna M. Zillovsky-Harrar, kes kandis ette teoseid mitmete rahvuste autoritelt. Külaline avaldas ennast tähelepandava jõuna nii häälelise kui tõlgitseva küljega. Klaveril saatis L. Sofer.

Ed. Visnapuu.

Viljandi

Aasta alul, 10. jaanuaril esines Viljandis, Haridusseltsi saalis eesti rahvalauludega meie esimene soololaulja Aino Tammi koos oma õpilase Tooni Krooniga, kes nüüd õpilasest on jõudnud juba tunnustatud kunstnikuastmeni.

Kontserdi kava koosnes 15 rahvalaulust, milliseid esitasid vaheldamiselt mõlemad solistid. Peab tõsiselt imestama, Aino Tamme, kes nii kõrges vanaduses suudab ikka ja ikka laulda. Laulmine nõuab hingamisorganiteit tublit tööd ning Aino Tammele ei tee laulmine nähtavasti sugugi veel raskest. Ja laulude interpreteerimisel on ta kasutanud rikkalik varjundite skaala; oma pianissimoga võib ta veel üllatadagi.

Tooni Kroon on meil kindlasti üks parimaid rahvaviiseid lauljaid. Tema hää

evib juba loomulikult elegeilise värvingu, kuid kõlab seejuures puhtalt ja selgelt. Siia lisandub veel lihtne ja vaba ettekanne ning selge diktsioon — ja saamegi kokkuvõttes meisterliku rahvalaulu.

Mõlemad kunstnikud teenisid rohkem kiitust ja pidid kavale laulma lisa.

Klaveril saatis soliste tasakaalukalt Marta Hansen.

17. jaanuaril kontserteerisid Viljandis, Haridusseltsi saalis kunstnikupaar Hubert ja Zelia Antonid.

Kuna kunstnikel lähemal ajal seisab ees suur rahvusvaheline viiulimängu võistlus Brüsselis, siis oli kontsertkava koostatud peamiselt võistluspaladest.

Zelia Anton mängis Bach'i C-duuri sonaati ainult viiulile. Pani imestama, kui stiilselt 17-a. neu mängis klassikalist repertuaari. Ansamblinumbriks esitasid kunstnikud koos Thekla Koch'iga klaveril Bach'i kontserdi kahele viiulile ja klaverile.

Lühemates palades hiilgas Hubert Anton oma kerge ja õhulise tehnikaga, kuna tema õe Zelia tugevamaks küljeks osutus laji ja lopsakas vibutõmme, kuid ka küllalt kaugele arendatud pahemakäe tehnika.

Kunstnikud tekitasid Viljandi muusikapublikus suurt vaimustust, rohkearvuline kuulajaskond jagas kunstnikele lahkamatult kiitust.

Kunstnikupset kaasmängu solistidele pakkus Thekla Koch klaveril. P. V.

Soome lehtede arvustusi eesti helitööde kontserdi kohta Viiburis 10. XII 1936. a.

„Karjala“:

Sümfooniakontsert eesti kavaga kujunes eile õhtul eriliseks kõrgemeeleoluliseks, soojahingeliseks sündmuseks. Saime parima tunnistuse neist kõrgele sihtivaist püüdeist, mis iseloomustavad meie Soome lahe lõunapoolse naabri helikunsti. Saime tunda, et praegusel hetkel eestlasil on selline muusika, mis omab juba rahvuslikku värvi ja millel tööpoolest on midagi ütelda. Teame nüüd, et muistse, ühise algkodu põhi on säilinud, kuigi ajajooksul on tulnud värvinguvahesid eesti ja meie heliloomingu püüete vahele.

Kava avati prof. Artur Lemba noorus-tööga „Pidulik avamäng“, mille meeldivamaiks joonteks on ta hõõgav vaimustus, mis nii sageli ja vahenditult võlub komponistide varajasemas loominguajärgus. Klave-

rikontsert toob autori esile süvenenult, tõsisinud küljest. Komponist-pianist osutus ka suurepäraseks esitavaks kunstnikuks, kelle tehniliste ja tõlgitsuslike hõvede üle säras sümpaatlik kunstnikuisiksus.

Prof. Juhan Aviku sari „Laste sõbrad“ oli kõige vaheldusrikkam kogu mitmesuguseid meeleolu- ja iseloomukirjeldusi, milles veenvalt ilmnes komponist-juhi fantaasiarohkus, kui ka suure tehnilise oskuse anded. Kapelmeistrina kiindus prof. Avikus tähelepanu sellele tõsisemale, sügavale sihtivale kunstilisele püüdele ja tööotsingule, mis peegeldus ta elavas, kaasaalamist osutavas tõlgitsemisviisis.

Päale juba nimetatud Lemba klaverikontserdi oli kavas Artur Kapi karakteristlik prelüüd „Hauad“, mis oli suurepärane tunnistus autori tõsisest loomistahtest. Hei-

no Eller'i „Koit“ on jõurikka loojakäe töö, mida kuulates välkus meeles pilt graniidi raiujast. Adolf Vedro ooperist „Kaupo“ võetud „Ave Maria“ ja „Lahing“ mõjuvad nõnda kontsertlavaltki kuuldult oma ooperlikkudest joontest hoolimata. Mõned instrumenteerimise omapärad ja nende mõte tulevad siiski kahtlemata lavaga ühenduses paremini esile.

Mõlemale külalisele ulatati Viiburi Muusikasõprade Ühingu nimel loorberipärjad. Publiku ja kontserteerivate helikunstnike vaheline ühendus oli kõige parem ja südamlikum.

K. T.

(Komponist Kalervo Tuukkanen.)

„Maakansa“:

Viiburi Muusikasõprade orkestri sümfooniakontsert oli tervelt pühendatud meie vennasrahva eesti muusikale, kahe eesti tähtsama muusikamehe, prof. Juhan Aaviku ja Artur Lemba isiklikult kaasa aidates rikkasulise ja suurepäraselt selgitava kava sooritamisel.

Juhatajana tegutses prof. Aavik, Tallinna Konservatooriumi direktor, heliloojana ja kapelmeistrina tuntud väljaspool oma maa piirisidki, m.s. oma koorikülaskäikudega Helsingis. Oma partituuritundmise ja kooshoidva rütmi abil ta innustas õhtu jooksul orkestri tähelepandavaiks saavutusi. Heliloojana esines ta 8-osalise sarjaga „Laste sõbrad“, mille rahvamotiividel põhjenev toon on õnneliku põhihelina siimaalses eesti muusikas. Helilooja kasutab leidlikult orkestri moodsat värviskaalat, seejuures kunagi olemata kriiskav, luues õnnestunud sarja maalilisi moment-pilte. Prof. Lemba, õhtu solist, on tuntud pianist ning rohketoodanguline helilooja, ja saimegi kuulda ta klaverikontserdi nr. 2 helilooja enda auväärse ettekandes. Pianistlikult kirjutatud kontsert, milles ühistöö orkestriga oli tihe, samuti kui ta „Pidulik avamäng“ oli vabalt voolavalt kõlav muusika. Artur Kapi prelüüd „Hauad“ aastast 1916 oli saanud mõjutusi maailmasõja süngeilt aastailt. Eriti andev oli Heino Eller'i sümfooniline poeem „Koit“, kokkuvõtlik, kuid mõjuvate tõusudega. Huvitavad olid ka Adolf Vedro ooperist „Kaupo“, kontsertlavaltki esitatult, väljavõtted „Ave Maria“ ja „Lahing“, eelmine rahvapärase kurvameelsuse, viimane jõulise instrumentatsiooni tõttu.

V. Kmen.

„Karjalan Suunta“:

Eesti külaliste auks oli Keskrähvakooli estraadi mõlemale poolele säetud üles vennasriikide lipud ning kui Eesti professorid Aavik ja Lemba astusid lavale, kõlas orkest-

rilt fanfaar, mida publik üles tõustes ja võõraid tervitades kuulatas.

Prof. Aavik on meeldiv juhataja, dirigeerimisjuhised (žestikulatsioon) tasased ja selged, nii et orkestril on kerge neid jälgida ja täita. Tema komponeeritud sari „Laste sõbrad“ on kaheksaosaline ja oma suurtest teenetest hoolimata liig pikk (45 min.) ühe hooga esitamiseks. Meelejääva mulje jätsid osad „Laul“ ja „Ema“ inglissarvega (härra Merisalo) ning „Tigu“, mis kirjeldava elemendi suhtes üheainsa kuulmise järele tundus olevat sarja kõige õnnestunum osa, kusjuures olgu eriti nimetatud fagoti geniaalne kasutamine (solist härra Viljava). Finaal „Marjule“ oma vahelduva ilmega palavast päikesepaistest äikeseilmani, on kujult sarja avaraim osa.

Prof. Lemba pidulik avamäng on oma otstarbalt vägagi õnnestunud. Kuigi helilooja sellal oli vaid 22-aastane. Tema komponeeritud klaverikontsert nr. 2 (op. 27) on oma toonilt kosmopoliitsemat laadi kui kava muud numbrid, millistel üldse oli väga tugev rahvuslik ilme. Orkestri kaasmäng on tasakaalukalt loodud. Prof. L. esitas klaveriosa oskuse ja virtuoslikkusega, mida oli nauding kuulata. Prof. A. juhatas kaasmängugi tähelepanelikult jälgides komponist-solisti meeleolulisi värvinguid.

Artur Kapi sügavasisuline prelüüd „Hauad“, Heino Eller'i sümfooniline poeem „Koit“ ning kaks op. Adolf Vedro ooperist „Kaupo“ („Ave Maria“ ja „Lahing“) pakuvad esinduslikku orkestrimuusikat nii vormiehituselt kui harmonisatsiooni seisukohalt.

—II—

(Linnala.)

„Kansan Työ“:

Aasta viimane sümfooniakontsert oli korraldatud eesti kavaga, mille läbiviimiseks olid siia saabunud tähelepandavad eesti muusikamehed, professorid Juhan Aavik ja Artur Lemba. Kontsert kujunes triumfiks, mille keskpunktideks olid külalised.

Õhtu kava algas Lemba südida „Piduliku avamänguga“, millele järgnes Aaviku suurejooneline 8-osaline sari „Laste sõbrad“. See peenekoeline teos sisaldab südamlikke, kenu ja leidlikke lasteinelisi helipilte, mille naudingulised kooskõlad ja värvirikas orkestrikasutus vaimustas kuulajaid. Ka heliloojad Kapp, Eller ja Vedro esindasid oma teostega silmapaistvalt teeneliselt oma maad.

Kontserdi solist, pianist Artur Lemba, kandis ette virtuoslikult ja peent värviskaalat kasutades oma loodud klaverikontserdi. Teos on suurepäraselt kõlav ja igapidi täielikult kandev. Temas on ülesehitavat meloodilist joontki küllaldaselt. Ettekanne võeti vastu kõlavate kiiduvalduste-

ga, mispuhul õhtu sümfaatne solist esitas veel paar enda huvitavat klaveripala. Orkestri kaasmängu, samuti ka muu kava juhatas prof. Aavik kindlasti ja elustavalt.

K.

(Kuosma.)

„Viborgs Nyheter“

Sümfooniakontsert neljapäeval andis meile võimaluse tutvuneda mõne eesti nüüdseaja suursugusema heliloojaga ning heita pilku nende seisukohale moodsa muusika suhtes. Need olid professorid Juhan Aavik ja Artur Lemba, kes sobitasid selle tutvuse, esimene nii dirigendina kui ka heliloojana, viimane komponistina ja pianistina.

Päale Lemba üvertüüri 1907. aastast sisaldas kava kompositsioone 1916 kuni 1932 aastani. Oli huvitav näha kui võrd see muusika on iseseisev ning omab rahvusliku ilme ja samuti panevad end maksma muusika kõige uemad voolud.

Päale küllastajate nimede sisaldas kava

teiste seas meile vähem tuntud nimesid, nimelt Artur Kapp, Heino Keller ja Adolf Vedro. Eriti esimene pikem kompositsioon, sari „Laste sõbrad“ J. Aavikult, 8-numbriline teos, näitas meile tõsise muusikalise haridusega komponisti, fantaasia ja meloodilise leidlusvõimega, kuid ma arvan siiski, et veidi lühidam vorm oleks teosele olnud vaid kasuks. Teises külalises, A. Lembas, õppisime tundma mitte ainult hääd komponisti vaid ka osavat pianisti, kes edukalt esitas huvitava klaverikontserdi nr. 2 ja päale selle lisapala tasuks kiiduavaldusile. Kapilt saime kuulda karakteristliku prelüüdi „Hauad“ ja Eller'ilt sümfoonilise poemi „Koit“, täis meeoleolu ja kogu kavas huvitavaim pala. Lõpuks esitati kaks numbrit, nim. „Ave Maria“ ja „Lahing“ Adolf Vedro ooperist „Kaupo“. Need olid oma maalilise dramaatilisuse ja instrumentaalste efektidega sobivaks lõpunumbriks.

Kontsert oleks võinud olla elavama osavõtuga, kuid meeoleolu oli südamluk ja kiiduavaldused elavad.

(Schulman.)

Üheteistkümnenda üldlaulupeo teateid

XI üldlaulupeo eeltöodes on võetud ette mõningaid muudatusi, millistest ka kõigile kooridele ringkirjaliselt teatati.

Nimelt lükati muusikaliste eeltööde algus edasi. Raadiokursus, mis pidi algama jaanuarikuul, on lükatud edasi ja algab 28. veebruaril, kestes pühapäeviti kuni maikuu aluni. Raadiotunnid leiavad aset igal pühapäeval kell 13.10 kuni 14.00. Neis esinevad üldjuhul selgitustega ja laule demonstreerivad Tallinna koorid.

Vastavalt raadiokursuse edasilükkamise-ga lükati edasi ka koorijuhtide instrueerimispäevad, mis nüüd toimuvad 4., 5. ja 6. juunil, s. o. ajal, mil koolides õppetöö on lõppenud ja seega koorijuhtidel-õpetajail avaneb soodsam võimalus tulla Tallinna.

Ettevalmistusaeagade edasilükkamise põhjustas asjaolu, et koorid ei jõudnud veel muretseda noodiraamatuid ega õppida ära laule. Samuti teatasid Tallinna koorid, et nemad ei ole jõudnud valmistada vajalikel määral ette raadiokursuste vastu.

*

Seoses laulupeo muusikaliste eeltööde läbiviimisega on kerkinud üles mõte valmistada laulupeo lauludest heliplaate, mida asjast huvitatuil oleks võimalik tellida. Plaadi hind tuleb umbes 4 krooni ja sisaldab kaks laulu. Plaatide soovijaid palutakse sellest teatada L. Liidu büroole, et saada pilti, kui suurt huvi nende vastu tuntakse.

Laulupeo nootide hind alates 1. veebruarist tõusis L. Liidu liikmeile 85 sendile. Arusaamatuste ärahoidmiseks palutakse kõiki koores seda pidada silmas ning nootide raha ettesaatmisel arvestada uue hinnaga.

Kui mingi koor varemalt on tellinud noote mitteliikme hinnaga; siis hiljem liikmeks astudes nootide hinnavahet tagasi ei maksta. Vastasel korral oleksid kõik koorid, kes enne liikmeksõlekut tellinud noote, õigustatud saama tagasi varem rohkem makstud raha.

*

Koolide juures tegutsevaile kooridele teatame, et neil on võimalus astuda Lauljate Liidu kaastöötavaks liikmeks ja nõnda saada noote liikmehinnaga. Kaastöötav liige omab kõik tavalise liikme õigused, ainult L. Liidu volikokku ei saa ta saata esindajaid. Kuna aga L. Liitu on koondumas juba arvukalt koolide koore, siis on kavatsus asutada L. Liidu noorsookooride sektsioon, milline hakkaks korraldama oma alasse puutuvaid küsimusi.

*

Juhime veel kord tähelepanu sellele, et ühele laulupeo registreerimislehele võidakse märkida vaid üks koor. Kui ka ühe organisatsiooni juures töötab mitu koori, siiski tuleb iga koor registreerida erilehele, nõutades neid L. Liidu büroost juure.

Iga koori registreerimisleht läheb eriti

käsitlemisele, mispärast on tingimata vaja iga koori tarvis eraldi leht.

*

Nootide tellimisel või muu toimingu tarvis raha saatmisel rahakaardiga või posti jooksva arve kaardiga tuleb alati märkida vastavale lõikele („Sõnumite jaoks“), mis ostarbeks raha saadetakse. L. Liidu bürool hõlbustab see suuresti tellimiste täitmist.

Tellimised, mis saadetud kirjateel ja milles märgitud, et raha on makstud posti jooksvale arvele, tulevad täitmisele alles

siis, kui rahakaardi lõigend on jõudnud L. Liidu büroosse pärale. Kuna rahasaadeti- sed tulevad päev hiljem kui kirjad, siis kiirete tellimiste puhul tuleb kooridel seda arvestada.

*

XI üldlaulupeo üldjuhid on võtnud ette muudatuse naiskooride laulude juhatami- ses. Varemalt pidi iga üldjuht juhatama ühe naiskoori laulu. Nüüd on jäänud nais- kooride juhatamine vaid üldjuhtidele prof. J. Aavikule ja V. Nerepile.

Meeskooride elu

Uudiseid TMS-ist.

13. jaanuaril s. a. alusatas Tallinna Meestelaulu Selts käesoleva laulu- aasta II poolaastat. Kokku oli kogunenud lauluharjutusele rohkesti lauluvendi, ning juhtivad organid kui ka lauljad soovisid vastastikku hääd uut aastat.

Käesolevas poolesaastas on TMS-il ees 2 kontserti: 99. kontsert on kavatsus korraldada 20. märtsil Haapsalus, kavas a capella laule, 100. kontsert toimub Tallinnas 17. aprillil, milline korraldatakse TMS-si asutaja-koorijuhhi K. Türnpu 10. surmapäeva mälestamiseks, mille tõttu on kavas ainult K. Türnpu laule.

Oma traditsioonilist aastapäeva peab TMS 13. veebruaril „Mustapääd Klubis“, sellest võtavad osa TMS-si liikmed ja nende perekonnad.

Eeltuleval suvel kavatseb TMS sõita Viiburi laulupeole, mis toimub Viiburis 3. ja 4. juulil s. a. Selleks on kavatsus üürida laev, mis viib laulumehed Tallinnast otse Viiburi.

Kuna on juba mõni aasta sellest möödu- nud, et Eesti meeslaul pole kõlanud Soome pinnal ja vastupidi, siis on tõesti viimane aeg seda kõla jälle uuesti elustada.

„Eesti Laulumehed“ valmistuvad kont- serdikis.

21. veebruaril toimub „Estonia“ kont- sertsaaalis Tallinna meeskoori „Eesti Lau- lumehed“ kontsert. Pava koosneb a ca- pella lauludest eesti heliloojailt, juhatab E. vald A. a. v.

Meeskoor „Eesti Laulumehed“ kuulub ju nooremate meeskooride hulka, kuna tema asutamistest on möödunud alles mõ- ni aasta, kuid üldine tasapind on koori ajaloost ette jõudmas, sest koori koos- seis kuulub umbes 120 meest, kes tee-

vad tõhusat tööd laulu alal. Koor peab järjekindlalt kaks harjutust nädalas ja enne esinemisi isegi kolm. Häälesäädjaks on kooril „Estonia“ teatri ooperilaulja Karl Ots. Häälesäädde huvitab lauljaid eriti, seepärast võetakse ka sellest elavalt osa.

Kuna „Eesti Laulumehed“ esinevad lä- hemas tulevikus kontserdiga, siis on kõi- gil lauluharrastajail võimalus jälgida nende töö tulemusi. Et kontsert küllalt huvitavaks kujuneb, selles ei saa kahelda.

Kavad teostuvad.

Tartu Meeslaulu Selts, alustades 1936/37. laulu-aastat, võttis oma tegevuskav- va teostada kontsertreisü Varssavi. Nagu kindlaist allikaist kuulda, on kavatsused muutumas tõsiasjadeks, sest Tartu Mees- laulu Selts teeb viimaseid ettevalmistusi Varssavi sõiduks. Koor kavatseb välja sõita Tartust 20. veebruaril s. a. Kontsert toimuks Varssavis 23. veebruaril, mis oleks kooskõ- lastatud kohapäälsete pidustustega Eesti Vabariigi aastapäeva puhul. Varssavist ka- vatseb koor edasi sõita Kraakovi ning esi- neda sääl kontserdiga 25. veebruaril. Kont- sertreisü teevad kaasa umbes 60 lauljat. Koorijuhiks on, kuidugi, helilooja Ed. Tu- bin, kes nii mõneski „laululahingus“ on viinud oma „rügemendi“ võidule. Kavas on A. Lätte, M. Saare, M. Härma, J. Simmi, K. Türnpu, A. Kapi, E. Tubina, R. Pätsi, M. Lüdig'i ja R. Tobias'e a capella laule. So- listina sõidab kaasa bariton Arno Niit- of.

Tagasi jõuaks Tartu Meeslaulu Seltsi koor umbes 26. või 27. veebr. Et säärane ettevõtte nõuab pingutatavat tööd ja tahet ning suuri kulusid, see on selge. Kuid hää taht- misega saadakse raskustest ikka üle; olgu need kavatsused aina tervitatud!

Mitmesugust

Täiendati uute marsside võistluse tingimusi.

Lauljate Liidu poolt korraldamisele tuleva uute marsside võistluse tingimusi on muudetud punktiga, mille järele auhinnatud marsside autoriõigused jäävad autoreile. Seega lisandub võrdlemisi suurtele auhindadele veel autoritasusid. Samuti kuuluvad marssid avalikul tasulisel ettekandel ettekandetasu alla.

Võistlusel politsei käigumarsi ja politsei piduliku marsi auhindadele tulnud marsid on vabastatud ettekandetasust siis, kui nad kantakse ette politsei organisatsioonide või asutiste poolt. Ka kuulub Politseiametnike Keskkogule õigus paljundada neid marssse kuni esimese trüki ilmumiseni oma tarbeks.

Auhinnatud marsside esimese trüki eesõigus kuulub Lauljate Liidule, politsei marsside puhul Politseiametnike Keskkogule.

Need muudatused on viidud läbi sihiga: eraldada auhinnasummat trükihonorarist, nagu see peaks olema tavaline kõigi võistluste puhul.

Kuuldavasti tunnevad heliloojad võistluse vastu elavat huvi. Mõni helilooja koguni on lubanud saata võistlusele kümme-kond marssi.

Võistluse tähtajaks on 15. märts s. a. ning olulisemaks nõudeks jääb, et teosed kannaksid oma iseloomult eesti rahvamuu-sika jooni.

Bass-pillide õpik läks trükki.

P. Karbi koostatud baritoni, trombooni ja basside õpik läks neil päevil trükki. Teos koosneb arvukaist harjutustist, milledele on lisandatud selgitusi, mis muudavad õpiku kasutatavaks ka kõrvalise abita. Selgitustele lisaks on toodud pilte pilli hoidmisest, pillide erinevustest, huuliku asetusest jne.

Õpik ilmub trükist loodetavasti märtsi-kuul.

EMO segakoor 25-aastane.

Käesoleval aastal elab Estonia Muusika Osakonna segakoor juubelitähe all, kuna koori asutamisest on möödunud 25 aastat.

EMO segakoor asutati 1912. jaanuaris.

Juubeliaastal kuulub koori 114 lauljat. Koorijuhiks on „Estonia“ teatri muusika-juht Verner Nerep. Häälesäädjateks on lauljad Lipand, Virgas ja Tamm.

Kuna on kavatsus koori juubelit suurejooneliselt pühitseda, siis on kõik juubelpidustused edasi lükatud 1937. aasta sügishooajale. Vastavate eeltöödega on juba algatatud. Kavatakse välja anda ka koori album. Koori esimeheks on praegu hra E. Ruber, kes oma tervituskõnega 8. jaanuaril s. a. algatas kooriharjutused ja juubeliaasta. Kooril oli jaanuaris 2 esinemist raadios ja nüüd valmistutakse esinemiseks Vabariigi aastapäeval, kus tuleb esmakordselt ettekandele A. Vedro oratoorium „Jaani tulemine“, mis on loodud eesti muinasainetel. Nimetatud kontsert antakse edasi Tallinna, Riia ja Kaunase ringhäälingute kaudu. Veel esineb koor raadios 14. märtsil ja 11. aprillil s. a. XI üldlaulupeo laulude demonstratsiooniga.

Tallinna Rahvaülikooli Laulukoor 20-nc aastane.

13. veebruaril s. a. toimub Tallinnas Rahvaülikooli Laulukoori 20-da aastapäeva puhul „Estonia“ kontsertsaalis pidulik kontsert. Kavas on uusi M. Saare, R. Pätsi, J. Simmi, A. Kapi, M. Lüdigi ja T. Vettiku a capella laule. Koori koosseisu kuulub praegu 90 lauljat, millise arvu juures on silmas peetud häälerühmade tasakaalus olekut. Koorijuhiks on helilooja T. Vettik kes on juhtinud Rahvaülikooli Seltsi koori juba 13 aastat. Koor on esinenud korduvalt ka väljaspool Tallinna nagu Tartus, Rakveres, Pärnus jne.

Solistidena esinevad mainitud kontserdil Martin Taras ja Ida Aav-Loo.

Trüki-vea õiendus.

„Muusikalehe“ detsembrinumbris kirjutuses „Mõtteid kirikumuusikast“ lk. 261 I veerul 10 reas alt tuleb lugeda „väärtusetat“ asemel „vääratuseta“.

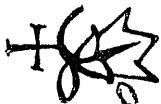
Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PÄTS, J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 431-82.

**Parim noodivara
segakooridele on
RAHVAKOORID**

2. M. Saar: „Tihasemäng“.
- 3/4. R. Päts: „Tervitus soome hõimudele“.
5. J. Aavik: „Emake“ ja „Igavene mälestus“.
6. J. Jürgenson: „Igatsus“.
M. Saar: „Laulu aeg“.
7. J. Saarniit: „Kõrs kahiseb“.
8. M. Lüdigi: „Palvetund looduses“.
- 9/10. M. Saar: „Tulesüütajale“ ja
M. Lüdigi: „Põlismetsa järv“.
11. T. Vettik: „Hõiskame kooris“.
12. M. Lüdigi: „Kits ja hunt“.
13. J. Aavik: „Postimees“.
14. M. Lüdigi: „Õhtul“.
15. M. Saar: „Üle vee“.
16. M. Lüdigi: „Naabrikülas“.
17. R. Tobias: „Meil aiaäärne“,
A. Lemba: „Isamaa laul“.
18. M. Lüdigi: „Nõmm“,
J. Jürgenson: „Mitte asjata“.
19. M. Lüdigi: „Mets“.
20. H. Känd: „Muredemaa“.
21. M. Saar: „Mardipeol“,
G. Ernesaks: „Merele“.
22. T. Vettik: „Pää langend sul
käe na'ale“.
M. Lüdigi: „Lehed lang'sid“.
23. E. Oja: „Kangakudumise laul“.
24. E. Tuhin: „Igatsus“,
A. Kärindi: „Emakene“.
25. J. Aavik: „Tervitus kodule“,
E. Aav: „Nooruseaeg“.
26. T. Vettik: „Krüsanteem“ ja
„Laul sinisilmale“.
27. M. Saar: „Eesti seisab nagu
kalju“ ja „Langenute mälestus-
seks“.
28. A. Vedro: „Kutse jõuluõhtusse“.
29. J. Simm: „Laul kodumaale“,
V. Kapp: „Sa tulid“,
R. Heinmets: „Tänu“.
30. M. Lüdigi: „Kui tume veel
kauaks“.

Hind ELL liikmeile:

40 eks. ostes à 6 senti, 20 eks. ostes
à 8 senti, 1 eks. ostes à 15 senti.

Mitteliikmeile à 15 senti eks. arvule
vaatamata.

LAULJATE LIIDU kirjastus,
Tallinn, Lai 7. * Telefon 431-82

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tänn. 8–15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

Ilmus

„Rahvakoorig“ nr. 30

M. Lüdigi:

„Kui tume veel kauaks“

Lauljate Liidu väljaanne.

Linnaalandus:

J. Aavik: „MEIE LAUL“

(brošeerit.) enne 80 s. nüüd 50 s.

J. Aavik: „MEIE LAUL“

(anded nr. 1–8) enne 10 senti
nüüd 6 senti

PÄÄLADU:

EESTI LAULJATE LIIT

EESTI KIRJANDUSE SELTSI

periooditiste väljaannete omandamist pole veel keegi kahetsenud!

Elav Teadus — populaarteaduslik seeria, mis oma sisult seisab paremate välismaa sellelaadiliste väljaannete tasemel. Ainevalikult on ta vägagi eluline ja huvitav haritlasele ja esitusviisilt arusaadav ka algkooli lõpetajaile. Moodsast kodukorraldusest praegusaja maailmapoliitikani, kosmose ääretusest üherakulise olese abitute liigutusteni ulatab ta valdkond: kõige mitmekesisemad vaimu- ja loodusteadused leiavad peamiselt eesti teadlaste poolt usaldatava esituse asjatundliku toimetuse juhatusel. Varustatud rohke pildimaterjaliga ning rõõmsate värviliste kaantega, ilmub aastas 12 ca 112-lk. raamatut, à 1 kr., ette tellides **9 kr. aastakäik.**

Suurmeeste Elulood — biograafiline seeria, mis tutvustab maailma suurte isikute elu ja loomingut lapsepõlvest surmani, näitab võitlusi ja raskusi, võõraid maid ja rahvaid ja ajaloolisi aegu põneval ja kaasahaaraval kujul. Peale teadmiste rikastamise annavad elulood usku ja julgust ellu; väga tihti on kuulsaid mehi võrsunud kehvadest oludest ja nende elukäik on heaks eeskujuks igähele. Aastas ilmub 6 piltidega umb. 150-lk. raamatut, ette tellides **7 kr. 50 s. aastakäik.**

Maailmakirjandus — ilukirjanduslik tõlkeseeria maailmakirjanduse klassilisist teoseist nii proosas kui värsis. Ta koosseisu kuuluvad tööd, mida loetakse suuriks vaimseiks väärtusiks kõigi rahvaste juures, mis on alussambaiks Euroopa kultuurile ja mida õpitakse koolides. Teoste ainult nimepidi tundmine nende kättesaamatuse tõttu võõras keeles võib alles nüüd muutuda nende sisuväärtusest osa saamiseks; liiati nende tõlkijad valitakse parimate asjatundjate hulgast. Arvustus ongi MK esimesele, 1936. aastakäigule andnud täie tunnustuse. Aastas ilmub 6 umbes 300—600-lk. raamatut, à 3 kr. 75 s. — 6 kr., ette tellides **18 krooni aastakäik.**

Eesti Kirjandus on kuukirjaks kõigile neile, kes huvituvad kirjanduse, keele, kultuuriloo, rahvaluule ja teaduse küsimustest ja kes soovivad kursis olla ilmunud raamatutega. Olles eesti suurimaks kirjandusekäsitajaks ja -arvustajaks, kannab ta kokku varanduse, mida võib tarvis tulla igal ajal — nüüd ja 10 ja 100 aasta pärast. Lisana ilmuvas „Eesti raamatute üldnimestik“ on toodud hoolas bibliograafia kõigist Eestis ilmunud (ja Nõukogude Vene eestikeelseist) trükiseist. Aastakäik 12 nr-t, à 50 s., ette tellides **5 kr. aastakäik.**

EESTI KIRJANDUSE SELTS

Tartu, Aia 19, tel. 6-01, posti jooksev arve 20-36.